

Botkyrka kommuns riktlinjer för ekonomiskt bistånd

antagna av kommunfullmäktige 2015-03-26, § 28

Innehållsförteckning

Allmänt om ekonomiskt bistånd	5
Inledning	5
Lagstiftning mm.....	5
Utgångspunkter i SoL	6
Individuell behovsprövning	7
Socialförvaltningens värdegrund.....	7
Försörjningsstöd	10
Riksnorm.....	10
Livsmedel	10
Kläder och skor.....	10
Lek och fritid	10
Hälsa och hygien	11
Förbrukningsvaror	11
Dagstidning, telefon, TV-avgift mm.....	11
Förhöjning av normen.....	11
Merkostnader för särskild kost vid vissa sjukdomar	11
Merkostnader för umgänge med barn.....	12
Merkostnader vid sjukhusvård	12
Övrigt försörjningsstöd - i förekommande fall och till skälig kostnad.....	12
Allmänt om boende.....	13
Hushållsel.....	13
Bredband.....	13
Hemförsäkring	13
Avgift till fackförening och arbetslöshetskassa	14
<i>Resekostnader för allmänna kommunikationsmedel.....</i>	<i>14</i>
Boendekostnader	14
Försörjningsstöd vid vistelse på institution	18
Reducerat bistånd och prövning av akut bistånd.....	19
Beslut som löper över flera månader	21
Utlandsvistelse	22
Bistånd till livsföring i övrigt	23
Begravningskostnad	23
Avliden som omfattas av lag om mottagande av asylsökande m.fl. (LMA).....	24
Diskmaskin	24
Flyttkostnader.....	24
Färdtjänstavgift.....	25
Förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg	25
Glasögon eller kontaktlinser.....	25
Hemtjänst/boendestöd	25
Hemutrustning.....	26

Generellt.....	26
Hel grundutrustning	27
Begränsad grundutrustning	28
Juridiska kostnader och stämpelavgifter	29
Advokatkostnader.....	29
Stämpelavgifter.....	29
Kläder och skor utöver vad som ingår i försörjningsstödet.....	30
Klädutrustning	30
Behov av särskilda kläder eller skor.....	30
Läkarvård och medicinkostnad	30
Magasineringskostnad	31
Psykoterapikostnader mm	31
Resor	31
Rekreationsresor	31
Resa till begravning	32
Återföreningsresor	32
Resor i samband med umgänge med barn	32
Sjukresor	33
Renoverings-/underhållskostnad	33
Skolkort – SL.....	33
Skulder	33
Spädbarnsutrustning	34
Tandvård	35
Akut tandvård	35
Nödändig tandvård	35
Tekniska hjälpmedel.....	37
Tvättmaskin.....	37
Olika grupperns rätt till försörjningsstöd	38
<i>Fritidsaktiviteter för barn i ekonomiskt utsatta familjer.....</i>	<i>38</i>
<i>Fritidspeng för barn i årskurs 4-9.....</i>	<i>38</i>
<i>Riktat ekonomiskt bistånd till övriga barn (ej årskurs 4-9).....</i>	<i>38</i>
Bostadslösa	38
Arbetssökande.....	39
<i>Jobbstimulans</i>	<i>40</i>
<i>Personer som är aktuella för etableringsersättning.....</i>	<i>41</i>
Arbetssökande med otillräcklig föräldrapenning.....	41
Arbetssökande med otillräcklig A-kassa eller Alfabakassa.....	41
Arbetssökande med sociala och medicinska problem.....	41
Studerande.....	43
Vuxenstuderande	43
Person som studerar på högskola	43
Studerande under studieuppehåll	44
Ungdomar under 21 år som går i skolan	44
Personer 65 år och äldre	45

Företagare eller personer med fria yrken	45
Inskrivna för kriminalvård eller rättspsykiatrisk vård	46
<i>Boendekostnad.....</i>	46
Kontraktsvård	46
Samhällstjänst	47
Inskrivna för vård eller behandling inom socialtjänsten.....	47
<i>Utländska medborgare.....</i>	47
Med uppehållstillstånd	48
Utan uppehållstillstånd.....	48
<i>Asylsökande och övriga personer som sökt uppehållstillstånd.</i>	48
EU-medborgare	49
Akut nödsituation	51

Allmänt om ekonomiskt bistånd

Inledning

Detta är en revidering av tidigare riktlinjer för ekonomiskt bistånd som ursprungligen fastställdes av socialnämnden i Botkyrka kommun 041130. Till riktlinjerna finns även handläggningsrutiner beslutade av socialchef.

Riktlinjerna revideras i samband med lagändringar, vid förändringar i verksamheten mm. För frågor och/eller synpunkter kontakta socialförvaltningens jurist.

Dokumentet innehåller riktlinjer för ekonomiskt bistånd enligt 4 kap 1 § socialtjänstlagen (SoL), avseende försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd till livsföring i övrigt.

Principiellt ska allt ekonomiskt bistånd handläggas på enheten för ekonomiskt bistånd. Anledningen till detta är i första hand att kommunens invånare ska behandlas lika och få en likvärdig prövning. Undantag från detta finns dock vid placeringar på institution med HVB-tillstånd samt vid t ex resor i samband med institutionsvistelse och kostnader som ingår i den enskildes vårdplan.

Lagstiftning mm

De lagar som främst reglerar verksamheten är socialtjänstlagen (SoL), förvaltningslagen (FL), offentlighets- och sekretesslagen (OSL) och kommunallagen (KL). Dessutom omfattas regler i en rad andra lagar som äktenskapsbalken (ÄktB), sambolagen, lag om registrerat partnerskap, föräldrabalken (FB), lag om mottagande av asylsökande m.fl. (LMA), hälso- och sjukvårdslagen (HSL), socialförsäkringsbalken, bidragsbrottslagen m.fl. Vägledning kan även inhämtas från Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd och Socialstyrelsens Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten. Vägledning kan också erhållas från prejudicerande domar från kammarrätt och Högsta förvaltningsdomstolen. Verksamheten regleras även genom kommunens övriga riktlinjer och styrdokument.

Vid beslut om ekonomiskt bistånd ska 4 kap 1 § SoL användas. Beslut enligt denna paragraf kan överklagas genom förvaltningsbesvär liksom 4 kap 5 § SoL. Däremot kan inte beslut enligt 4 kap 2 § SoL överklagas genom förvaltningsbesvär och denna paragraf ska i princip inte användas. Undantag kan vara när rätt till bistånd inte föreligger, men kommunen ger ekonomisk hjälp med villkor om återbetalning.¹

¹ Se dock undantag Riktat bistånd till barn i familjer med långvarigt biståndsberoende samt fritidspeng.

Riktlinjerna beskriver vanligt förekommande situationer och behov. Det ska dock alltid göras en individuell bedömning. Undantag kan alltid göras i akuta situationer eller för situationer när någon riskerar att hamna i nöd.

Utgångspunkter i SoL

Regler i SoL innebär att var och en, i första hand, är skyldig att själv försöka tillgodose sina behov. Det ekonomiska biståndet ska i princip vara en tillfällig hjälp och att det är bättre för den enskilde att klara sin försörjning på egen hand än genom bistånd. Socialtjänsten ska hjälpa den enskilde på så sätt att han eller hon kan uppnå egen försörjning. Det är bland annat detta som menas med att biståndet ska utformas så att det stärker den enskildes resurser att leva ett självständigt liv.

Den sökande ska genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. I förarbeten till lagen sägs att nivån inte ska överstiga vad en person med låg inkomst i allmänhet har råd att kosta på sig. Vad som är skälig kostnad när det gäller dagliga levnadsomkostnader (riksnormen) finns angivet i lagen. Nivån får endast underskridas i enskilda fall om det finns särskilda skäl till det.

När en person vistas utanför den kommun där han eller hon är folkbokförd, t.ex. genom att vara placerad på hem för vård eller boende, är det placeringskommunen som är skyldig att pröva ansökan om bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL. Under kriminalvård i anstalt ansvarar folkbokföringskommunen för stöd och hjälp.²

När åtgärder rör barn ska särskilt beaktas vad hänsynen till barnets bästa kräver.³

Begrepp som används lagtexten

Försörjningsstöd

Försörjningsstöd är kostnader som framgår i 4 kap. 3 § SoL. Detta utgörs av riksnormen plus, vid behov, tillägg för skälig kostnad för övrigt försörjningsstöd till boende, hushållsel, arbetsresor, hemförsäkring och avgift till fackförening/arbetslöshetskassa.

Övrigt bistånd

Övrigt bistånd utgår om man är berättigad till försörjningsstöd även till barnomsorg, hemtjänst, läkarvård, akut tandvård och glasögon.

² 2 a kap 5 § SoL

³ 1 kap 2 § SoL

Behovsperiod

Långvarigt behov = mer än 12 månader.

Längre behov = 3-12 månader.

Kortvarigt behov = 3 månader eller mindre.

Individuell behovsprövning

Kommunens övergripande mål i arbetet med ekonomiskt bistånd är att varje hushåll så snart som möjligt blir oberoende av bistånd eller minskar sitt behov så mycket som möjligt genom att gå över till annan försörjning. Handläggningen ska ske med bibehållen respekt för den enskildes rättssäkerhet och integritet. Eventuella krav på den biståndssökande ska anpassas efter hans eller hennes individuella förmåga och förutsättningar.

Socialtjänstlagen förutsätter att det i varje enskilt fall görs en individuell bedömning av hjälpbehovet och omfattningen av det. Bedömningen ska präglas av ett helhetsperspektiv på den enskilde eller hushållets totala situation. Denna behovsprövning kan i vissa fall göras summariskt t ex om biståndsbehovet är tillfälligt. I andra fall blir den mer omfattande. Den individuella behovsprövningen får aldrig ersättas av enbart ekonomisk prövning. Grund för eventuellt avslagsbeslut är den individuella prövningen, inte att riktlinjerna är utformade på visst sätt.

Enligt socialtjänstlagen bör socialnämnden verka för att den som utsatts för brott och dennes anhöriga får stöd och hjälp. Detta gäller särskilt kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp i hemmet (även personer utsatta för människohandel) samt barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående vuxna.⁴

Socialförvaltningens värdegrund

Alla människor har *lika värde*.

I vårt arbete utgår vi från människors egen *förmåga* och eget *ansvar* på ett *jämlikt, rättvist* och *tryggt* sätt.

Beslut i socialnämnden 2004-04-25,

Med stöd av värdegrunden har vi gemensamma förhållningssätt när det gäller;

Barnperspektiv

- När jag kommer i kontakt med barn eller barnfamiljer ska jag föreställa mig hur situationen är ur barnets synvinkel. (Se barnets situation med barnets ögon)

⁴ 5 kap 11 § SoL

- Utifrån föräldrarnas situation har jag som vuxen barnets behov för ögonen så att jag kan bilda mig en uppfattning om hur barnet har det. (Se barnets situation med en vuxens ögon)

Detta gör vi genom att:

- Om familjen är aktuell på flera enheter, samarbeta och rådgöra med andra enheter inför viktiga beslut.
- Klargöra vilka konsekvenserna av mitt beslut blir för barnet.
- Dokumentera på vilket sätt/hur jag arbetar med barnperspektivet i ärendet och på vilket sätt jag beaktar barnets perspektiv

Syftet med detta är att barnets behov blir synligt och prioriteras i de fall vuxna och barn har motstående intressen. Att man kan spåra barnperspektivet i allt arbete där barnets situation påverkas och att detta dokumenteras.

Helhetssyn

- Vi ser klienten i sitt sammanhang; socialt, psykologiskt, ekonomiskt, kulturellt, hälsomässigt.
- Vi ser oss själva som en del av hela socialförvaltningen.

Detta gör vi genom att:

- Vi återkopplar till den enheten som har gjort en anmälan eller motsvarande då oro finns hur exempelvis barnen har det.
- Vi litar på varandras bedömningar.
- Vi kan ge information till klienten om vilken hjälp som finns att tillgå inom och utom socialförvaltningen.
- När vi har olika bedömningar av klientens förmåga/behov så genomför vi tre- eller flerpartssamtal.

Syftet med detta är att insatserna samordnas så att klienten upplever en helhet i sin kontakt med socialförvaltningen istället för en splittring i de fall klienten har kontakt med olika enheter. Genom att se klienten i sitt sammanhang får vi en bättre grund för besluten.

Samverkan

När vi samarbetar med varandra och det uppstår oklarheter/oenighet gör vi så här:

- Så fort det uppstår frågetecken/oklarheter i samarbetet mellan flera handläggare så har vi som är involverade i samverkan ansvar för att ta kontakt i syfte att klargöra vad som är fel i samarbetet och vad som bör förbättras. Kontakten ska så fort som möjligt.

2014-11-05

Dnr SN/2011:105

- När jag deltar i ett möte med en klient tillsammans med andra handläggare har vi ansvar för att klara ut olika ståndpunkter före mötet tillsammans med klienten. Det ska helst inte bli några oklarheter i rummet tillsammans med klienten.
- Om det ändå händer att vi blir oense/uttrycker olika ståndpunkter under mötet med klienten, har alla handläggare som deltar ett ansvar för att se till att det blir en paus i mötet. Detta för att vi ska få möjlighet att klara ut hur vi ska hantera våra olika ståndpunkter. När detta är klart återupptar vi mötet tillsammans med klienten igen.

Försörjningsstöd

Försörjningsstöd definieras i 4 kap. 3 § SoL. Försörjningsstöd består av två delar, riksnorm och övrigt försörjningsstöd till skäliga kostnader för ett antal regelbundet återkommande behovsposter. *Kostnadsberäkningarna återspeglar en skälig konsumtionsnivå, det vill säga, varken en miniminivå eller lyxnivå. Beloppen ska täcka kostnader för de produkter som behövs i ett hushåll för att man på ett tillfredsställande sätt ska kunna klara vardagens behov. I beräkningarna ingår till exempel inte utgifter för presenter, kalas eller gäster, semester, alkohol, tobak eller spel. Beräkningarna innehåller ett visst sparutrymme för inköp eller ersättning av sällanköpsprodukter, till exempel en cykel till barn eller dyrare klädesplagg. Det innebär alltså att man under en tid ska ha kunnat spara en del av beloppet i riksnormsposten för att kunna köpa sällanköpsprodukter. Tänk på att vi alltid gör en individuell prövning.*

Riksnorm

Den del av försörjningsstödet som utgör den s.k. riksnormen omfattar sex budgetposter för vuxna och sju budgetposter för barn och ungdomar. Beloppen till behovsposterna i Botkyrkas norm är valda så att inget hushåll vid något tillfälle beviljas lägre belopp än vad som skulle utgå enligt riksnormen i socialtjänstförordningen. Följande poster ingår i normen:

Livsmedel

Utgångspunkten är en näringsmässigt fullvärdig och varierad kost. Det förutsätts att all mat tillreds hemma. Vissa halvfabrikat ingår samt inköp av allt matbröd. Hänsyn har tagits till att ensamhushåll beräknas ha en något högre kostnad eftersom det kan bli dyrare med mindre förpackningar.

Kläder och skor

Avser att täcka det vardagliga behovet av kläder och skor för *olika årstider och väder, samt för vardag, fritid och festligare tillfällen*. Även kostnader för *t ex handskar och väskor* ingår.

Lek och fritid

Avser sådana aktiviteter som det är rimligt att alla får möjlighet till. Aktiviteterna gäller både inomhus och utomhus, viss motion och kultur. För äldre barn och vuxna ingår kostnader för att t.ex. gå på bio och besöka simhall. För yngre barn ingår leksaker, böcker, biobesök m.m. I posten ingår också cykel, skidutrustning för längdåkning och skridskor. För yngre barn beräknas att cykel och skridskor köps begagnade. Även en viss kostnad för mobiltelefon ingår.

Barn och ungdomsförsäkring

Avser månadsavgift för gruppförsäkring eller individuell försäkring som gäller för sjukdom och olycksfall.

Hälsa och hygien

Avser kostnader för den personliga hygien, t.ex. tvål, tandkräm, blöjor och mensskydd. Även produkter som t ex plåster och solskyddsmedel ingår. Kostnaderna omfattar även hårklippning. Kostnad för preventivmedel ingår inte.

Förbrukningsvaror

Avser varor som behövs för rengöring av bostaden och vård och skötsel av kläder och skor, t.ex. disk- och tvättmedel, dammsugarpåsar och glödlampor.

Dagstidning, telefon, TV-avgift mm.

I denna post ingår kostnader för en helårsprenumeration på en dagstidning, avgift för TV-licens och *månads-* och samtalsavgift för telefon eller kostnad för mobiltelefon och mobiltelefonsamtal. *Internetkostnader, se avsnittet Hemutrustning*

Bistånd kan även ges till öppning av fast telefonabonnemang för hushåll med särskilt behov av telefon, *t ex i hushåll med mindre barn eller då det är en förutsättning för att läkarföreskrivna tekniska hjälpmedel, som exempelvis trygghetslarm, ska kunna installeras.*

Kostnader för telefoninstallation på grund av intensivövervakning med fotboja bekostas av kriminalvårdsmyndigheten. Alla löpande kostnader för telefon ingår i riksnormen.

Förhöjning av normen

Om det i ett enskilt fall finns särskilda skäl kan försörjningsstödet enligt norm beräknas till en högre nivå. Det gäller när någon har förhöjda kostnader för en eller flera av de budgetposter som ingår i riksnormen och om dessa kostnader inte täcks av annan ersättning som handikappersättning, vårdbidrag eller underhåll. Bland annat motiverar följande skäl en förhöjning av normen:

Merkostnader för särskild kost vid vissa sjukdomar

Skälet till behov av särskild kost ska styrkas med läkarintyg där det ska framgå hur länge läkarens bedömning gäller. Tillägg görs enligt Konsumentverkets beräkningar av merkostnader för särskild kost vid vissa sjuk-

domar. Om den sökande har väsentligt ökade matkostnader ska möjligheten till handikappersättning undersökas. Vid vissa sjukdomar kan den sökande vara i behov av särskilt näringstillskott. I de fall näringstillskott är ordinerat av läkare kan normen höjas med merkostnaden om det inte står helt klart att näringstillskottet ersätter vanlig mat och inte innebär någon merkostnad. Se även www.konsumentverket.se.⁵

Merkostnader för umgänge med barn

Avser kostnader för barn som i samband med umgänge med förälder tillfälligt är medlemmar i hushållet. *Socialnämnden bör beräkna kostnaderna efter det antal dagar barnet eller ungdomen vistas hos respektive förälder. Genom att räkna på det här sättet missgynnar man inte barn med skilda föräldrar. Barn har rätt till samma summa oavsett vilken förälder de vistas hos. Ett annat skäl är att umgängesföräldrar inte ska missgynnas i förhållande till andra familjetyper på grund av att barnet endast vistas hos honom eller henne för umgänge en begränsad del av sin tid.*

Tillägget omfattar normposterna livsmedel, lek och fritid, hälsa och hygien och förbrukningsvaror. *För att bedöma rätten till ekonomiskt bistånd bör omfattningen av umgänget styrkas genom dom, avtal eller intyg från boföräldern om umgänget överstiger 6 dagar per månad. Vid gemensam vårdnad när barnet bor växelvis hos båda föräldrarna ska normalt inkomster och utgifter som rör barnet delas lika mellan föräldrarna och halvt barnbidrag och halv månadsnorm för barnet räknas in i den biståndssökande förälderns normberäkning. Föräldern kan även ansöka om halvt underhållsstöd hos försäkringskassan. Beträffande resor i samband med umgänge med barn, se avsnittet Resor under Bistånd till livsföring i övrigt.*

Merkostnader vid sjukhusvård

Se avsnittet Försörjningsstöd vid vistelse på institution, Avgift vid sjukhusvård.

Övrigt försörjningsstöd - i förekommande fall och till skälig kostnad

Vid behov ska skälig kostnad för följande budgetposter ingå i försörjningsstödet. Vid tillfälligt behov av försörjningsstöd ska den sökandes tidigare och väntade inkomster beaktas vid behovsprövning av dessa budgetposter med undantag av boendekostnad.

⁵ Sökord på Konsumentverkets hemsida: ”merkostnader kost”.

Allmänt om boende

Utgångspunkten vid bedömning av skälig kostnad och boendestandard ska vara vad en låginkomsttagare på orten normalt har möjlighet att kosta på sig. Behovsprövningen ska omfatta både kostnad och bostadsstorlek. För att förebygga uppkomsten av hyresskulder och för att rätt inkomst- och utgiftsberäkning ska göras avseende kommande månad ska sökanden som huvudregel styrka att föregående månads hyra är betald. Beträffande boendekostnader och boendeformer, se vidare avsnitt nedan.

Hushållsel

Bistånd beviljas till faktisk kostnad om den inte anses oskälig. Vid bedömning av skälig kostnad utöver den fasta kostnaden för hushållsel, ska utgångspunkten vara Konsumentverkets riktmärke för genomsnittsförbrukning. Då elpriserna varierar är det den beräknade medelförbrukningen av hushållsel plus 10% för olika hushållsstorlekar enligt nedan som är vägledande, men ska inte ses som ett tak. Individuell bedömning ska göras, t ex vid högre elkostnad p g a särskilda behov.

Hushållsstorlek

1 pers	2 pers	3 pers	4 pers	För varje ytterligare pers. i hushållet
150 kWh	220 kWh	260 kWh	300 kWh	+ 20 kWh

Vid behov ska vägledning för billigare elkostnad erbjudas den sökande. När vuxna som inte är gifta eller *sambor* delar lägenhet och sammanboendestorm utifrån hushållsstorlek används får en anpassning till förhållandena i det enskilda fallet göras. Kostnaden för förbrukningen och abonnemang delas då på antal personer (inkl. barn) i hushållet.

Bredband

Skolungdomar i Botkyrka kommun erbjuds elevdator. För dessa elever kan kostnad för bredbandsanslutning beviljas med lägsta paketpris för Internetanslutning. Biståndet beviljas till hushåll med skolungdomar. Gemensamma hushållskostnader ökas med kostnaden för bredband.

Hemförsäkring

Bistånd beviljas med faktisk kostnad till grundförsäkring som omfattar rättskydd, ansvar, överfall och egendomsskydd. Egendomsskydd beviljas maximalt för ett lösöresbelopp på 300 000 kr. I de fall den sökande har års- eller halvårsinbetalningar ska denne uppmanas begära månadsinbetalningar. Möjlighet till nedsatt premie via fackförening ska beaktas. Extra försäkringar såsom allrisk-, oturs- och hemplusförsäkring etc. ingår inte i vad som be-tecknas som grundförsäkring. Alla som är folkbokförda på en adress täcks av lägenhetsinnehavarens hemförsäkring. Det gäller personer som har någon

form av hushållsgemenskap med lägenhetsinnehavaren, t.ex. unga vuxna som bor kvar hemma hos föräldrarna eller syskon eller kamrater som delar lägenhet. Inneboende utgör undantag och ska uppmanas skaffa en egen hemförsäkring.

Avgift till fackförening och arbetslöshetskassa

Bistånd till avgift till fackförening eller arbetslöshetskassa ska beviljas med det belopp som gäller för den organisation den sökande tillhör. Den sökande ska dock innan beslut fattas uppmanas att undersöka och återkomma med besked om möjlighet till reducerad avgift.

Resekostnader för allmänna kommunikationsmedel

Bistånd till SL-resor beviljas inom ramen för försörjningsstödet om behov av resor finns för att kunna arbeta eller för att kunna delta i regelbundna aktiviteter för att komma i arbete. Personer som arbetar eller deltar i arbets-sökarverksamhet inom gångavstånd (ca 3 km tjänar som en utgångspunkt) från bostaden har inte rätt till bistånd för arbetsresor. Om behov av regelbundna resor finns av andra skäl än arbetsrelaterade, såsom exempelvis behandling eller rehabilitering, ska beslut fattas om övrigt ekonomiskt bistånd. Kostnaden för nödvändigt *antal resor med SL:s reskassa (accesskort)* ska jämföras med kostnaden för månadskort och det billigaste alternativet ska väljas.

Boendekostnader

Hyresrätt

Skälig boendekostnad är vad en låginkomsttagare på orten har möjlighet att kosta på sig. I Botkyrka ska Försäkringskassans norm för familjebidrag för värnpliktiga vara vägledande, men får inte ses som ett tak utan en individuell bedömning ska göras. Den högsta godtagbara hyresnivån enligt Försäkringskassans norm ska endast överskridas om det finns synnerliga skäl.

Avgift för parkeringsplats eller garage som ingår i hyran godtas inte. Inte heller avgift för medlemskap i hyresgästförening godtas. Undantag kan dock göras för förhandlingsavgift. Kostnad för kabel-TV och andra tillval ska inte godtas, utom i de fall då den sökande inte har kunnat styra tillvalet. Hyres-tillägg för lägenhetsunderhåll som beställs under period då den sökande har bistånd kan beviljas. Hembesök för att bedöma lägenhetens skick bör göras innan godkännande. Om bedömning görs att personen inom en snar framtid kommer att bli självförsörjande så bör personen kunna avvakta detta.

Tillsammans med boendekostnaden ska även prövas om storleken på bostaden är skälig. Vägledande boendestandard, köket oräknat, är ett rum per person, vuxen eller barn. Vid fler än ett barn ska en individuell bedömning ske,

varvid det ska beaktas att barn med stigande ålder kan ha behov av möjlighet till avskildhet. Om boendekostnaden bedöms vara oskälig och behovet av försörjningsstöd inte bedöms vara tillfälligt (mindre än tre månader) ska den sökande uppmanas sänka bostadskostnaden. Innan ett hushåll ställs inför kravet att förändra sin boendesituation ska följande förhållanden beaktas:

- Bostadens storlek i förhållande till familjemedlemmarnas antal.
- Sociala konsekvenser av en flytt. Det gäller för barnfamiljer samt ensamstående vuxna med sociala problem. För barnfamiljer måste beaktas konsekvenser för t.ex. skolgång, barnomsorg, socialt nätverk.
- Sökandens ålder och hälsotillstånd samt möjlighet att klara av en flytt.
- Sökandens möjlighet att bli godkänd som hyresgäst vid byte p.g.a. exempelvis arbetslöshet, betalningsanmärkningar.
- Bostadens bytesvärde.
- Sökandens möjlighet att i framtiden med egna inkomster själv klara den höga hyran.

Om socialtjänsten efter ovanstående överväganden kommer fram till att sökanden ska uppmanas ändra sin bostadssituation ska skäligt rådrum ges för att genomföra flyttning eller på annat sätt sänka boendekostnaden. Ett sätt att sänka boendekostnaden är hyra ut ett rum i bostaden. Skäligt rådrum för att hitta en inneboende bedöms vara 2 månader. Om sökanden avser att byta till mindre boende anses skäligt rådrum uppgå till 4 månader som kan förlängas om sökanden under denna tid påbörjat byte av bostaden. Undantag från kravet att byta till billigare boende ska göras för de sökande som av medicinska eller sociala skäl anses oförmögna att genomföra ett bostadsbytet eller i de fall där bostadsbytet anses direkt olämpligt med tanke på de konsekvenser som bytet skulle medföra. Om sökanden har oskäligt hög boendekostnad och bedöms kunna flytta, men avstår från försök att sänka sin boendekostnad ska bistånd till hyran sättas ned i nivå med vad som ovan sägs om vägledande hyreskostnad.

Om någon som har försörjningsstöd anser sig behöva byta bostad under pågående biståndperiod och detta medför ökad boendekostnad bör detta ske i samråd med socialtjänsten. Om den biståndssökande utan samråd med socialtjänsten flyttar till dyrare boende ska den nya hyran beviljas endast om den är skälig.

Bostadsrätt eller villa

Bostadsrätt eller villa är en realiserbar tillgång om den genom försäljning kan ge inkomster till försörjningen. Om biståndsbehovet bedöms bli långva-

rigt, mer än tre månader, utgör detta skäl för försäljning av bostaden. Krav ska då ställas på att bostaden lämnas till mäklare för försäljning. En individuell prövning ska dock göras och hänsyn ska tas till om en försäljning förväntas ge ett överskott som kan bidra till försörjningen.

I övrigt gäller vad som sägs ovan om hyreslägenheter beträffande skälig kostnad, krav på flyttning och överväganden i samband med det. Som boendekostnad för bostadsrätt räknas månadsavgiften till bostadsrättsföreningen plus räntan på lån för lägenheten. I boendekostnad för villa ingår tillsammans med räntan eventuella kostnader för vatten, uppvärmning, sophämtning, försäkring och tomträttsavgäld. Under förutsättning att den sökande har möjlighet att göra skatteavdrag räknas 70 % av räntan som kostnad. Sökande med lån på bostad ska alltid uppmanas att söka skattejämkning för räntekostnaden. Amortering på lån ska inte räknas in i boendekostnaden då den utgör kapitalbildning.

Andrahandsboende

För andrahandsboende gäller samma regler beträffande skälig standard och kostnad samt krav på flyttning som vid förstahandskontrakt. Ett andrahandskontrakt som är godkänt av fastighetsägaren ska eftersträvas, men kan inte krävas. Ett skriftligt avtal mellan sökanden och förstahandshyresgästen ska alltid visas upp. Detta bör innehålla överenskommelse om hyrestidens längd, ömsesidig uppsägningstid, hyrans storlek, vad som ingår i hyran samt lägenhetens adress. Förstahandskontrakt och hyresspecifikation ska begäras in, men kan inte uppställas som krav för rätt till försörjningsstöd. Om andrahandskontraktet inte är godkänt av fastighetsägaren ska som huvudregel hembesök göras för att kontrollera kontraktets riktighet, att lägenheten existerar, antalet boende i bostaden och att personen kan anses vistas i kommunen. Den sökande bör uppmanas att folkbokföra sig på adressen, då man enligt folkbokföringslagen ska vara skriven där man bor och vistas. Huvudregeln är att boendekostnaden delas mellan de vuxna som är skrivna på adressen. Ett påslag på hyran med max 15 % godkänns för möblerad lägenhet.

Inneboenderum

Detta avsnitt avser hyra som inneboende hos annan än nära släkting eller delad bostad med någon typ av hushållsgemenskap. Hyran för inneboenderum ska bedömas utifrån vad den sökande disponerar enligt uppvisat avtal med hyresvärden. Hänsyn tas även till om rummet är möblerat eller inte. Den faktiska hyran ska beviljas om den inte är oskälig i förhållande till hyreskostnaden för hela bostaden.

Delad bostad

När kamrater, syskon eller annan släkt delar lägenhet ska hushållsgemenskap förutsättas om inget talar emot det. Med hushållsgemenskap menas att de som bor tillsammans mer eller mindre delar på kostnaderna i hushållet. Vid prövning av försörjningsstöd ska nettohyran delas på antal personer som bor i lägenheten. Om hushållsgemenskap inte finns, gäller reglerna som vid inneboenderum, *se avsnitt ovan*.

Vuxet hemmaboende barn eller förälder boende hos barn

Ungdom som avslutat skolgång men inte tidigare har betalat hyresdel till föräldrarna

Huvudregeln är att bistånd för den unges hyresdel inte beviljas. Undantag ska göras om en familj får behov av försörjningsstöd med anledning av att den unge inte kan betala sin del av hyran som i fallet nedan;

Inkomst av bostadsbidrag upphör när den unge fyller 18 år eller avslutar gymnasiet. Hyresdel för den unge kan i vissa fall beviljas med samma summa som det tidigare bostadsbidraget till föräldrarna. Gäller hushåll med endast barn över 18 år. Föräldrarna söker bostadsbidrag som barnfamilj. Försäkringskassan räknar ut en hyresdel som det vuxna barnet ska betala vilket minskar föräldrarnas hyra och bostadsbidrag. Bistånd till hyra kan beviljas med den summa som försäkringskassan fastställt som hyresdel. Gäller hushåll med barn både under och över 18 år.

Ungdom/vuxet barn som tidigare har betalat hyresdel till föräldrarna

Hyresdel till hemmavarande vuxna barn under 25 år ska beviljas om den sökande tidigare en period själv har betalat hyresdel. Perioden ska inte ligga mer än tre månader bakåt i tiden och vara av minst sex månaders varaktighet.

Hyresdel för hemmavarande vuxna barn under 25 år räknas ut enligt det beräkningssätt som försäkringskassan använder enligt följande; Den sökande disponerar ett rum i sina föräldrars bostad om fyra rum och kök, varje rum är två enheter, och köket är en enhet d v s den sökande disponerar två av totalt nio enheter. Hela bostadskostnaden är 6000 kr per månad. Den sökandes andel av bostadskostnaden bör då beräknas som $2/9 \times 6000 = 1333$ kr per månad.

Hyreskostnad för hemmavarande vuxna barn över 25 år ska delas mellan de vuxna som bor i bostaden.

Förälder boende hos barn

Endast om bostaden införskaffas för att föräldern ska få plats och boendekostnaden *därmed ökat*, ska bistånd till föräldrarnas hyresdel beviljas. Den beräknas då som för hemmaboende vuxet barn, *se ovan*.

Övriga boendeformer

Med övriga boendeformer menas tredjehandskontrakt, campingboende, hyra av stuga, husvagn eller båt, inneboende hos kamrat som bor i andrahand, hotell etc. Kostnader för boende beviljas endast om den sökande har stora svårigheter att få ett annat boende och/eller om socialtjänsten inte kan erbjuda något annat alternativ.

Ungdom utan egna inkomster som tecknat hyresavtal

Huvudregeln är att bistånd till boendekostnad inte beviljas om hyresavtalet tecknas under period då den sökande saknar inkomst och möjlighet att själv betala hyran. Undantag från huvudregeln kan göras om det finns starka sociala skäl till flyttningen. Utredningsenheten bör ha utrett att behov finns innan beslut fattas för ungdomar där föräldrarna fortfarande har försörjningsplikt.

Försörjningsstöd vid vistelse på institution

Försörjningsstöd beviljas vid vistelse på institution eller i familjehem om behovet inte kan tillgodoses med egen inkomst. Institutionsnormen inkluderar fickpengar⁶, eventuell avgift till fackförening eller A-kassa samt eventuella arbetsresor. I vissa fall kan även kostnader för egen bostad under placeringstiden ingå i försörjningsstödet.

Fickpengar

Fickpengar beviljas vid vistelse på exempelvis behandlingshem eller sjukhus om behovet inte kan tillgodoses med egen inkomst. Vid placering på HVB görs prövningen av placerande enhet. Fickpengar är försörjningsstöd där normposterna lek och fritid, kläder, hälsa och hygien och telefon ingår. Fickpengar till barn ska inte beviljas då föräldern har barnbidrag. Eventuellt extra aktivitetsbidrag ska ingå i vårdkostnaden.

Det kan vara lämpligt att göra en överenskommelse med den sökande om att biståndet till kläder och skor utbetalas klumpvis för 2-4 månader åt gången, beroende på årstid och sökandens behov.

⁶ Fickpengar - försörjningsstöd där normposterna lek och fritid, kläder, hälsa och hygien och telefon ingår.

Kostnader i samband med egen bostad

För personer som under placeringstiden har kvar sin bostad ingår även kostnader med anknytning till bostaden i försörjningsstödet. Dessa kostnader är hyra, hushållsel, abonnemangskostnad telefon, hemförsäkring och TV-avgift. Bistånd till dessa kostnader beviljas efter sedvanlig prövning. Bistånd till TV-avgift beviljas om vistelsen på sjukhus eller behandlingshem understiger 2 månader. Om vistelsen planeras bli längre kan den sökande begära avgiftsbefrielse. *Se även avsnitt Inskrivna för vård och behandling inom socialtjänsten.*

Egenavgift vid vård och behandling

Egenavgiften vid placering för vård och behandling av vuxna missbrukare på institution med HVB-tillstånd och familjehem är densamma som vid sjukhusvård. Om personen inte har tillräckliga egna inkomster att betala avgiften ska avgiften sättas ned eller efterges i samband med placeringsbeslutet. Försörjningsstöd ska inte beviljas till egenavgift vid placering för vård och behandling.

Egenavgift vid stöd- och omvårdnadsboende

Vid stöd och hjälpåtgärder i form av olika boenden ska den enskilde betala egenavgift för mat och logi. Detta gäller boenden utan HVB-tillstånd.⁷ Om den placerade saknar egna inkomster kan egenavgift för kost och logi beviljas i form av försörjningsstöd. Kostnader utöver egenavgiften ska betraktas som kostnad för omvårdnad och betalas via konto för vårdkostnader. När det gäller egenavgiften för nattlogi på härbärge ska så långt det är möjligt en vanlig inkomstprövning göras. Ibland kan det dock finnas sociala skäl som talar för bistånd till avgiften på härbärge även om egen inkomst funnits. Vid boende på inackorderingshem kan den del av egenavgiften som utgör boendekostnad ge rätt till bostadsbidrag.

Avgift vid sjukhusvård

Patientens egenavgift vid sjukhusvård utgör avgift för kost och logi och ryms delvis inom försörjningsstödet kostnadspost för mat. Mellanskillnaden, patientavgiften reducerad med matpengar för samma antal dagar, beviljas i form av förhöjd norm.

Reducerat bistånd och prövning av akut bistånd

Med hänvisning till kommunens yttersta ansvar ska en så kallad nödprövning göras om den sökande hävdar att nödsituation finns. När det är möjligt ska kontoutdrag visas. Ekonomiskt bistånd till akuta behov för livsuppehållet kan beviljas efter individuell prövning. *För personer utsatta för våld i*

⁷ Socialstyrelsen har uppgifter om vilka boenden som har HVB-tillstånd

nära relationer, se särskilda rutiner. Vid bedömningen ska hänsyn tas till om det finns barn i hushållet och deras situation ska särskilt uppmärksammas. *Se avsnittet Barnperspektiv.*

Sökanden har haft tillräckliga inkomster

Situationer kan uppstå där den sökande har haft tillräckliga inkomster till sin försörjning, antingen egna inkomster eller tidigare beviljat försörjningsstöd, men har använt dem på annat sätt, tappat dem eller blivit bestulen och därför saknar medel till sitt uppehälle. Efter bedömning i det enskilda fallet kan extra bidrag tillfälligt beviljas för att tillgodose de mest nödvändiga behoven som t ex mat och bostad för att ge sökanden möjlighet att reda upp den akuta situationen. Bidrag registreras i detta fall som övrigt ekonomiskt bistånd. Beslut om akut bistånd ska i möjligaste mån föregås av sedvanlig utredning. Kontoöversikt och kontoutdrag med aktuell kontoställning samt senaste månadens transaktioner ska uppvisas. Är tiden mycket knapp bör i vart fall följande överväganden göras:

- Är det en akut nödsituation?
- Finns barn i familjen?
- Finns sjukdom hos sökanden som skulle kunna förvärras om han eller hon inte får ekonomisk hjälp?
- Har sökanden medicinska eller sociala problem som medför svårigheter att ta eget ansvar för sin situation?
- Känner sökanden till socialtjänstens normer och beräkningsgrunder och har han eller hon tidigare fått information om dem?
- Kan sökanden få hjälp från underhållsskyldig?
- Är behovet av ekonomisk hjälp återkommande trots egen försörjning?

Akut bistånd till hushåll som regelmässigt har inkomster över försörjningsstödsnivå ska prövas restriktivt och endast beviljas för att avvärja en akut nödsituation eller om den sökande bedöms vara förhindrad att själv ta ansvar för sin ekonomi och sin livssituation. Om behovet av akut bistånd är upprepat och det finns barn i hushållet ska särskilt uppmärksammas om behovet kan vara ett uttryck för att det kan finnas anledning till oro för barnens hälsa och utveckling.

Tappad plånbok är i första hand en försäkringsfråga. Kopia på polisanmälan begärs in tillsammans med kontoöversikt och aktuella kontoutdrag. Endast nödprövning görs. Sökande som upprepat tappar pengar eller blir bestulen ska informeras om hur han eller hon i fortsättningen kan förvara sina pengar så att inte samma situation uppstår igen. Om någon trots denna information tappar eller blir bestulen på sina pengar kan ansökan om bistånd avslås om det är uppenbart att fakta kring den beskrivna situationen inte är trovärdiga.

Detta gäller även i andra fall då det är uppenbart att beskrivningen av en situation inte stämmer.

Till personer som är förvirrade eller har ett pågående missbruk, och där socialtjänsten är förvissade om att beviljat bistånd inte går till *avsett* ändamål, kan matlådor eller hänvisning till speciell restaurang vara lämpligt bistånd. Denna möjlighet ska tillämpas restriktivt och det är viktigt att det inte leder till att socialtjänstsekretessen till skydd för den enskilde bryts. I dessa situationer kan det också behövas hjälp till kontakt med hälso- och sjukvården.

Övrigt reducerat försörjningsstöd

Om det är uppenbart att den enskilde inte har vissa kostnader som ingår i försörjningsstödet eller att denne inte använder biståndet till avsett ändamål, exempelvis vid aktivt missbruk, kan försörjningsstödet reduceras. En individuell prövning ska göras, men den enskilde bör som huvudregel beviljas bistånd till mat.

Personer som tillfälligt vistas i kommunen

En person utan pengar som tillfälligt vistas i kommunen kan i en akut situation beviljas bistånd till enkel biljett till hemkommun inom Norden. Efter ansökan kan matpengar för en dag beviljas om ankomsten till bostadsorten infaller på kvällstid. Om hemresan kan påbörjas först nästa dag kan nattlogi beviljas.

Personer som är hemlösa

Om en hemlös person är aktuell för ekonomiskt bistånd eller annan öppnad utredning hos socialtjänsten i en kommun eller har varit det sedan tre månader tillbaka, så behåller den kommunen ansvaret tills personen får ny fast bostad. Med fast boende avses här första- eller andrahandskontrakt eller intyg om inneboende som varar minst tre månader. Om en hemlös person inte varit aktuell i någon kommun sedan tre månader tillbaka räknat från det tillfälle då personen åter blir aktuell för socialtjänsten, blir den kommun som är vistelsekommunen ansvarig. Se även Överenskommelse om ärendehantering avseende hemlösa mellan kommunerna i Stockholms län, se www.ksl.se. Gällande utländska personer som tillfälligt vistas i kommunen, se även avsnittet Utländska medborgare.

Beslut som löper över flera månader

Ibland är det nödvändigt att fatta beslut som sträcker sig över flera månader, t ex gällande en omfattande tandvårdsbehandling. Biståndet prövas månad för månad och när beslut fattas som gäller flera månader måste en omprövningsklausul ingå t ex ”Vid väsentligt ändrade förhållanden av biståndsbehovet kan beslutet komma att omprövas”. Beslutet kan annars inte omprövas

2014-11-05

Dnr SN/2011:105

under perioden. En sådan ändring skulle innebära att myndigheten ändrar ett gynnande beslut till personens nackdel, vilket inte är tillåtet.

Utlandsvistelse

Huvudprincipen är att försörjningsstöd inte beviljas vid utlandsvistelse. Undantagsfall kan vara t ex resor till hemlandet för att rekognosera eventuell återflyttning eller om den sökande av särskilda skäl behöver besöka hemlandet. Vid dödsfall gäller samma regler som för kommunanställda. I helhetsbedömningen måste även beaktas hur resan betalats och om den sökande genom sin resa frånhänt sig någon möjlighet till försörjning eller möjlighet att i framtiden få försörjning i Sverige. Om en person t ex inte är arbetsför och blir bjuden av släktingar på en resa bör bistånd utgå om resan inte är längre än en månad.

Bistånd till livsföring i övrigt

I detta avsnitt ges riktlinjer för ändamål utöver försörjningsstödet. Ändamålen står i bokstavsordning. Vissa av ändamålen ingår vanligtvis i en skälig levnadsnivå om kostnaden är skälig och sökanden i övrigt uppfyller förutsättningarna för försörjningsstöd. Det gäller löpande kostnader för läkarevård, medicin, barnomsorg och färdtjänst. När det gäller rätten till bistånd till övriga ändamål krävs särskilda förutsättningar. Utgångspunkten för bedömningen är vad en låginkomsttagare i allmänhet kan kosta på sig. En prövning ska ske av om behovet kan tillgodoses på annat sätt eller till lägre kostnad. Den sökandes tidigare och väntade möjligheter att själv tillgodose behovet ska alltid beaktas vid prövningen.

Begravningskostnad

Begravningskostnader ska i första hand täckas av tillgångar i dödsboet eller genom försörjningsskyldigas, dvs. föräldrars och efterlevande makars/registrerade partners, inkomster eller tillgångar. Begravningskostnader går före alla andra kostnader som kan belasta dödsboet. Vid bedömning av försörjningsskyldigas betalningsförmåga prövas detta mot gällande norm för försörjningsstöd. Hänsyn ska tas till tillgångar exempelvis i form av försäkringar. Begravningskostnader ska som huvudregel beviljas vid ansökan från dödsbodelägaren eller från den som är försörjningsskyldig för den avlidne. Alla kända tillgångar som finns på dagen för dödsfallet avräknas direkt vid ansökan om begravningskostnad, även eventuell kommande skatteåterbäring. Som huvudregel ska kända inestående inkomster inte förskottas utan sökanden får begära avbetalning hos begravningsbyrån. Återkrav ska upprättas mot tillgångar som kan visa sig senare.

För begravning beviljas maximalt 50 % av gällande prisbasbelopp för skäliga faktiska kostnader som ska styrkas. Om någon ansöker om begravningskostnader utan att ansöka om gravsten utgår bistånd med max 35 % av prisbasbeloppet.

Kostnadsposter som godkänns är:

- Grundtjänster från begravningsbyrå (riktvärde ca 25 % av basbeloppet), dvs. kista med enkel dekoration, bisättning (i bisättningen ingår normalt svepning och kistläggning, utkörning av kista till bårhus, bärare vid bisättning och transport av kistan till kyrkogårdsförvaltningens kapell) urna samt representant vid begravningen.
- Gravsten/ inskription på befintlig gravsten (riktvärde ca 15 % av basbeloppet)
- Dödsannons 70 mm
- Officiant vid borgerlig begravning

Bistånd beviljas inte för kostnader som tillgodoses inom ramen för begravningsavgiften, dvs. förvaring av kista hos kyrkogårdsförvaltningen, lokal med eller utan religiösa symboler för begravningsceremoni, kremering, gravöppning, gravplats för kista eller urna under 25 år, gravsättning, alternativt spridning eller nedgrävning av aska i minneslund, samt transport av kista från begravningsceremonin. Rätten till bistånd omfattar kostnader som är nödvändiga för att begrava den avlidne på bostadsorten. Merkostnader för att begrava den avlidne utanför Sverige ingår inte i rätten till bistånd.

Kostnader för hemtransport vid dödsfall utomlands beviljas inte. Om en svensk resenär avlider på utlandsresan är det antingen personens hem- eller reseförsäkring, eller de anhöriga, som får betala kostnaden för transport av den avlidna till Sverige. Om försäkring saknas och anhöriga inte har ekonomisk möjlighet att betala för hemtransport, hjälper ambassaden till med att ordna en enkel och värdig begravning utomlands.

Avliden som omfattas av lag om mottagande av asylsökande m.fl. (LMA) Personer som omfattas av LMA har inte rätt till ekonomiskt bistånd enligt SoL för samma post. Begravningskostnader för asylsökande är Migrationsverkets ansvar. I de fall en avlidens utlänningsärende handläggs av socialtjänsten enligt 1 § punkt 3 LMA kan särskilt bidrag⁸ beviljas för begravningskostnaden. Utbetalt bidrag enligt LMA ska återsökas från staten.

Diskmaskin

Bistånd till diskmaskin, tvättmaskin och/eller torktumlare beviljas om det finns ett medicinskt behov som är styrkt med läkarintyg och behovet inte kan tillgodoses t ex genom handikappersättning. Innan bistånd beviljas ska undersökas om värden kan installera diskmaskin mot hyreshöjning. Bistånd till diskmaskin, tvättmaskin och/eller torktumlare kan också beviljas om det finns starka sociala skäl och man kan påvisa att resultat uppnås med insatsen.

Flyttkostnader

Bistånd kan beviljas till sökande som har försörjningsstöd eller inkomster i motsvarande nivå om behovet av att flytta är motiverat av hälso- eller sociala skäl som att sökandens möjligheter att bli självförsörjande genom flytten skulle öka eller att flytten skulle medföra att sökandens boendekostnader skulle minska. Vid flytt till annan ort av arbetsmarknadsskäl ska även utredas om behovet kan tillgodoses genom bidrag från Arbetsförmedlingen.

⁸ 18 § LMA Lag (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.

Kostnad beviljas för hyra av släpkärra eller mindre lastbil inklusive kostnader för bensin och försäkring mot uppvisande av kvitto. Om särskilda skäl finns godtas anlitan av flyttfirma. Bistånd till kostnad för flyttning utanför Norden beviljas inte. Bistånd kan även vid behov beviljas till kostnader för flyttning av abonnemang för telefon.

Färdtjänstavgift

För färdtjänst beviljas som huvudregel grundavgiften. SL-kort beviljas inte samtidigt. Om handikappersättning finns ska denna i första hand täcka kostnader för färdtjänst. Bistånd till avgift för riksfärdtjänst ska bedömas på samma sätt som kostnad för andra resor som inte är lokala.

Förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg

Bistånd till avgift för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg (årskurs 1-3) och öppen fritidsverksamhet (årskurs 4-6) beviljas sökande som uppbär försörjningsstöd eller har inkomster i nivå med försörjningsstödet. Detta gäller även enskilt anordnad verksamhet om avgiften är i nivå med kommunens. Kontrollera att avgiften är satt utifrån familjens aktuella inkomster.

Glasögon eller kontaktlinser

Den sökande ska uppvisa intyg och kostnadsförslag som styrker behovet av glasögon och vad som ingår i begärt pris. Skälig kostnad för glasögon är lägsta paketpris *som i samband med ansökan* erbjuds av optiker. Vid behov av vanliga läsglasögon som är avsedda för personer över 35-40 år med avtagande synskärpa s.k. ålderssynthet hänvisas till riksnormens post för hälsa och hygien. Bistånd till specialslipade eller specialbehandlade glas, såsom färgade eller extra tunna glas, beviljas om behovet är styrkt av läkarordination. Den extra kostnaden godtas om speciell slipning eller behandling är det enda alternativet för att korrigera sökandens synfel. Kostnad för linser godtas om det är det enda alternativet för sökanden och behovet är styrkt med läkarintyg, *se handläggningsrutiner*.

Hemtjänst/boendestöd

Ekonomiskt bistånd ska inte utgå till kostnaden för hemtjänst/boendestödsavgift. För person som blivit beviljad hemtjänst eller som bor i särskilt boende görs en beräkning av avgiften. Innan beslut om avgift verkställs görs en beräkning av vård- och omsorgsförvaltningen eller socialpsykiatriska enheten (SPE) om rätt att ta ut avgift föreligger samt storleken på avgiften. Den person som inte har inkomst av tjänst, pension eller avkastning av kapital, betalar ingen avgift. Debitering av hyra och mat jämkas aldrig, med undantag för dubbla boendekostnader.

Har en person skulder eller andra akuta ekonomiska behov minskar inte hemtjänst/boendestödavgift. Vid bedömning av bistånd i dessa fall ska samma avvägningar göras som vid reducerat bistånd. *Se även avsnitt Reducerat bistånd.*

Om den enskilde på grund av särskilda omständigheter har ett varaktigt behov av ett belopp som inte är oväsentligt ska vård- och omsorgsförvaltningen/SPE i skälig omfattning ta hänsyn till detta vid beräkning av avgiften för hemtjänst/boendestöd. Detta kan vara till exempel vid kostnader för god man, fördyrade kostnader för arbets- eller sjukresor, fritidsaktiviteter mm. I dessa fall ska den enskilde uppmanas att ansöka om nedsättning av avgiften. I avvaktan på avgiftsändringen kan nämnden ge ekonomiskt bistånd. Om personen har dubbla boendekostnader. *Se även Riktlinjer för avgifter inom äldre- och handikappomsorgen i Botkyrka kommun.*

I vissa fall kan det vara så att personen trots att jämkning skett av hemtjänstavgiften till 0 kr så saknar personen ett minimibelopp när avgift för boende och mat är betald. I dessa fall ska personen ansöka om ekonomiskt bistånd på vanligt sätt till enheten för ekonomiskt bistånd.

Hemutrustning

Generellt

För att ha en skälig levnadsnivå ska man också ha ett hem som fungerar tillfredsställande. Men det finns ingen allmän rätt för den som får en bostad och har dålig ekonomi att få ekonomiskt bistånd till utrustning av bostaden. Därför får de flesta klara av situationen som människor i allmänhet gör, det vill säga genom planering, sparande, lån och gåvor från sitt sociala nätverk, etc. Det gäller särskilt för unga personer som flyttar hemifrån och som har kunnat planera för sin flyttning till eget boende. Men i vissa fall kan det finnas särskilda skäl, både ekonomiska och sociala, för att socialtjänsten ska ge bistånd till grundutrustning av ett hem. Det kan till exempel röra sig om en person som inte kommer att ha möjlighet att köpa nödvändig hemutrustning inom överskådlig tid, eller om en ung person som av sociala skäl inte kan bo kvar hemma.

Bistånd till löpande komplettering och reparation av befintlig hemutrustning beviljas vid behov till personer med behov av försörjningsstöd längre tid. Prövning av behovet ska göras i förhållande till vad som kan anses vara skälig levnadsnivå och vad en person i allmänhet har råd att kosta på sig. Personer som varit placerade på HVB eller i familjehem och ska flytta hem ska hänvisas av placerande enhet till socialbidragsenheten.

Bistånd till grundutrustning beviljas om det finns särskilda skäl eller om behovet är akut och inte kan tillgodoses på annat sätt. För att kunna bedöma behovet kan det vara nödvändigt att göra hembesök. I bedömningen ska följande punkter övervägas;

- Är behovet akut och nödvändigt för att den sökande med kort varsel ska kunna flytta in i en anvisad bostad?
- Kommer den sökande inom rimlig tid själv kunna skaffa sig eller komplettera sin hemutrustning?
- Vilka möjligheter har den sökande haft att spara till eller planera för boende och hemutrustning?
- Vilken hjälp kan den sökande få av sitt nätverk? Unga människor som flyttar hemifrån ska normalt inte kunna få bistånd till grundutrustning.

Prisnivån hos ett möbelvaruhus i Stockholm har använts som riktmärke vid fastställande av procentsatserna nedan. Andrahandsaffärer kan rekommenderas som ett alternativ för den sökande som då kan få en mer omfattande utrustning för det beviljade beloppet. Storleken på biståndet bör också bedömas utifrån lokala förhållanden, prisnivån i affärer i området, tillgången till affärer för bättre begagnat, etc.

TV och dator med internetuppkoppling bör ingå i en hemutrustning. Vid bedömning av behovet av dator med internetuppkoppling bör nämnden särskilt ta hänsyn till behoven hos barn och ungdomar som går i skolan. Barnfamiljer med längre behov av försörjningsstöd beviljas bistånd till dammsugare.

Personer som är flyktingar eller personer som är utländska medborgare med uppehållstillstånd ska i första hand söka hemutrustningslån via CSN.

Hel grundutrustning

Detta avser en mer omfattande grundutrustning som ska användas under lång tid. Detta kan beviljas till personer som inte inom överskådlig tid kommer att kunna förbättra sina inkomster t ex personer med *mycket* svåra psykosociala problem eller med otillräcklig pension.

Hel grundutrustning: <i>Husgeråd, handdukar Sängutrustning Lampor Mattor Möbler till kök, sovrum, vardagsrum Städartiklar och dammsugare TV och radio</i>	Beviljas för: <i>1 vuxen med 50 % av basbeloppet 2 vuxna med 54 % av basbeloppet varje ytterligare person med 10 %</i>
---	--

Nedan tabell från Konsumentverket (2014) har använts till beräkningen. Justering med 4 % har skett utifrån vad en låginkomsttagare i Botkyrka kommun beräknas ha råd med.

Så mycket kan din första lägenhet kosta att utrusta*

Exemplet gäller för en person	
Kök: <i>Porslin, bestick, mikrovågsugn och annan matlagingsutrustning</i>	5 500
Sovrum: <i>Säng, madrass, lampa, sängbord, matta, rullgardin, byrå, stol och sängkläder</i>	3 200
Vardagsrum: <i>Soffa, bokhyllor, soffbord, fåtölj, matta, taklampa, golvlampa, gardiner och medieutrustning</i>	16 000
Hall och badrum: <i>Spegel, lampa, handdukar, verktyg, städ- och tvättutrustning</i>	3 100
Total kostnad	27 800

* Exemplet baseras på inköp av nya möbler och ny utrustning, och bygger på att du väljer så billiga alternativ som möjligt.

Begränsad grundutrustning

Begränsad hemutrustning kan beviljas vid behov till personer som har försörjningsstöd, men som inte kan vänta med inköp tills de har egen inkomst. Biståndet syftar till att den sökande ska kunna flytta in i en lägenhet och innefatta möbler i kök och sovrum samt husgeråd.

Begränsad hemutrustning: <i>Säng Lampor Köksbord Köksstolar Husgeråd Städartiklar Sängutrustning Handdukar</i>	Beviljas för: 1 vuxen med 15 % av basbeloppet 2 vuxna med 19 % av basbeloppet per barn med 7 % av basbeloppet
--	---

Hel hemutrustning för vardagsrum: <i>Soffa Bokhyllor Soffbord Fåtölj Matta Lampor Gardiner Tv, radio</i>	Beviljas med: <i>30 % av basbeloppet per hushåll</i>
--	--

Juridiska kostnader och stämpelavgifter

Advokatkostnader

I första hand ska den sökande utnyttja det rättskydd som ingår i hemförsäkringen. Detta rättskydd gäller t.ex. för tvister angående vårdnad och underhåll men inte för tvister som rör äktenskapsskillnad, upplösning av samboförhållanden eller bodelning. I vissa fall kan rättshjälp från staten beviljas om det finns behov av mer omfattande insatser av juridiskt ombud. Hjälpen prövas utifrån den enskildes ekonomi och är numera avsevärt begränsad. Ekonomiskt bistånd kan beviljas till självriskan vid rättskydd och till den kostnad som tillkommer sökanden vid statlig rättshjälp om målet gäller familjerättsliga ärenden. Bistånd i övrigt till advokatkostnader beviljas om det av sociala skäl är mycket viktigt att en person får behålla sin bostad.

Stämpelavgifter

Huvudregel är att bistånd till stämpelavgifter inte beviljas. Undantag kan göras för enskilda fall t ex

- om det är viktigt att en äktenskapsskillnad eller bodelning genomförs (t ex för en kvinna som utsatts för misshandel) eller
- identitetshandling för de som saknar sådan (beroende på biståndslängd).

De avgifter Migrationsverket infört för ansökan om uppehålls- och/ eller arbetstillstånd ska som huvudregel inte beviljas eftersom skyddsbehövande personer och personer som söker uppehållstillstånd av humanitära skäl inte behöver betala för det.

Kläder och skor utöver vad som ingår i försörjningsstödet

Klädutrustning

Vid akut behov kan särskilt bistånd beviljas till kläder och skor. Sökanden kan få bistånd till kläder och skor inom försörjningsstödet ram utbetalt i en klumpsumma för 2-4 månader framåt. Avdrag görs sedan vid beräkning kommande månader. I de fall "fickpengar" utbetalas av annan enhet än socialbidragsenheten sker förskottering på samma vis från denna enhet.

Behov av särskilda kläder eller skor

Här avses engångskostnader för specialbeställda kläder eller skor som inte täcks av handikappersättning. Ansökan ska prövas utifrån detta och eventuellt bistånd ges endast till merkostnader. Fördyrade kostnader vid behov av ortopediska skor beviljas. Mellanskillnaden beviljas för skor enligt riksnorm och den faktiska kostnaden för ortopediska skor.

Läkarvård och medicinkostnad

Omfattar egenavgift för läkarföreskriven medicin som ingår i högkostnadsskyddet. Enligt Socialstyrelsen ska prövning av bistånd till läkemedelskostnader som inte ingår i högkostnadsskyddet prövas mycket restriktivt. Avseende värktabletter och liknande så innefattas detta i posten hälsa och hygien.

Vad gäller sjukvård utgår ekonomiskt bistånd till sådan vård som ingår i högkostnadsskyddet. Undantag är mammografi och cellprovsundersökningar där den sökande beviljas den fasta kostnaden eftersom den inte ingår i högkostnadsskyddet. Biståndet kan omfatta t ex besök hos distriktssköterska, sjukgymnast, psykolog eller annan öppenvårdsbehandling. Endast kostnader för av staten rabatterade läkemedel ska godkännas. Kostnad för faktureringsavgift godkänns inte.

Kostnader för till exempel sjukgymnast eller naprapat kan beviljas, efter remiss av läkare om behovet inte kan tillgodoses genom någon behandling som omfattas av högkostnadsskyddet.

Fysisk aktivitet på recept (FAR) rekommenderas av Socialstyrelsen vid en mängd olika diagnoser. I många fall innebär detta ingen extra kostnad för patienten. I de fall den fysiska aktiviteten specificeras i receptet – exempelvis simning, stavgång eller ledarledd gruppträning – kan den innebära kostnader för avgifter eller utrustning. Dessa kostnader ingår för närvarande inte i högkostnadsskyddet. För personer som är beroende av försörjningsstöd kan ekonomiskt bistånd beviljas till sådana kostnader efter individuell prövning av behovet.

Magasineringskostnad

Bistånd till kostnad för magasinering av bohag ska beviljas den sökande som har löpande försörjningsstöd om personen inom överskådlig tid förväntas kunna få en ny bostad. Vad som avses med överskådlig tid måste bedömas individuellt. Beslutet ska tidsbegränsas och omprövas vid behov. Det är den enskilde som ska stå för kontraktet gentemot magasineringsfirman. Vid bedömningen ska följande beaktas;

- bohagets innehåll och skick,
- kostnaderna för magasinering i förhållande till kostnad för nyanskaffning av hemutrustning,
- konsekvenser för den enskilde vid eventuell försäljning av bohaget,

Psykoterapikostnader mm

Psykoterapi är sjukvårdens ansvar. Huvudprincipen är därför att bistånd till kostnad för psykoterapi inte ska beviljas. Den som söker sådant bistånd ska hänvisas till vårdcentral eller närmaste öppenpsykiatriska mottagning. Undantag kan göras för den som i en krissituation har behov av terapeutiska samtal och inte omedelbart kan erbjudas detta genom landstinget. Bedömning ska göras om behovet är akut och att det kan få svåra konsekvenser för den enskilde om det inte tillgodoses. Dessa förhållanden ska vara styrkta med läkarintyg ifrån landstinget. Bistånd kan i dessa fall beviljas i form av ett begränsat antal behandlingar hos legitimerad psykoterapeut tills dess att landstinget kan överta ansvaret för behandlingen. Besked ska hämtas in från landstinget om när övertagande kan ske, varvid även kostnadsfrågan tas upp.

Resor

Rekreationsresor

Bistånd till rekreation beviljas om det finns särskilda skäl.

Vuxen ensamstående person

För ensamstående vuxen person kan bistånd beviljas till resa när det finns starka sociala skäl, som resa till anhörig eller liknande eller resa där syftet är medicinskt/rehabiliterande. I vissa fall finns möjlighet att få rehabiliteringsresor via Försäkringskassan.

Barnfamiljer

Bistånd kan beviljas till barnfamiljer som haft långvarigt behov av bistånd och som inte beräknas få egna inkomster inom överskådlig tid. Behovet ska prövas utifrån barnets behov av miljöombyte och extra stödinsats. Bedömning av barnets behov av rehabiliteringsresa bör göras i samråd med utredningsheten. Bistånd beviljas till skäligen kostnad för resa till släkting inom

2014-11-05

Dnr SN/2011:105

Norden eller dylikt. Kostnaden ska vara rimlig i förhållande till vad barnfamiljer med låga inkomster i allmänhet har råd till. Kostnader för aktiviteter i form av resor inom skolan ska skolan stå för.

Resa till begravning

Vid mycket nära anhörigs begravning i utlandet kan det bli aktuellt att bevilja ekonomiskt bistånd för resan.

Återföreningsresor

Bistånd till resa för att återförenas med släkt beviljas om det finns synnerliga skäl. Det gäller både resor för en person som är bosatt i Sverige som vill leta efter anhöriga i utlandet och för anhörigas resor till Sverige. Undantag kan göras när Röda Korset beviljat hjälp till reskostnaden för barn som ska förenas med föräldrarna i Sverige. Vid sådan resa kan bistånd beviljas till egenavgiften.

Resor i samband med umgänge med barn

Båda föräldrarna har gemensamt ansvar för att barns behov av umgänge tillgodoses. Den förälder som barnet bor hos ska vara med och bekosta umgänget utifrån ekonomisk förmåga och vad som är skäligt i förhållande till båda föräldrarnas ekonomi. Den förälder som ska utöva umgänge har dock huvudansvaret för kostnaderna. Även barn med förälder som vistas i fängelse har rätt till umgänge med denne. Om föräldrarna tillsammans inte har råd eller inte kunnat komma överens om hur reskostnaderna ska betalas, kan bistånd till kostnad för umgängesresa beviljas. Reskostnaderna ska jämföras med vad en inkomsttagare i allmänhet har råd att bekosta. En resa per månad bör vara huvudregel inom Norden. Bistånd till utlandsresor kan beviljas om det finns synnerliga skäl.

Behovsprövningen ska innefatta:

- Barnets behov av umgänge,
- Båda föräldrarnas ekonomiska förutsättningar,
- Skäligheten av kostnaden för resan.

Bistånd kan i vissa fall även avse föräldrars resor till barn som är placerade i familjehem eller institution. Utredningsenheten kan i dessa fall bevilja reskostnader upp till ett år efter det att placeringen inletts om detta krävs för att umgänge ska komma till stånd. Därefter är det Enheten för ekonomiskt bistånd som ska bedöma rätten till bistånd.

Sjukresor

I de fall den enskilde sökt vård på sjukhus, vårdcentral eller motsvarande har personen rätt till ersättning för hela det belopp som resan kostat. Detta handläggs av Sjukreseenheten.

Renoverings-/underhållskostnad

Avser kostnader för *renovering* p.g.a. onormalt slitage eller skadegörelse i hyreslägenhet. Bistånd kan beviljas om kostnaden utgör ett hinder för den sökande att genomföra en flyttning. Det ska finnas *ekonomiska*, medicinska och/eller sociala skäl till bostadsbytet.

Skolkort – SL

Skolkort hos SL för barn i grundskolan prövas och beviljas av skolan. Socialnämnden kan bevilja skolkort i de fall föräldrarna väljer att barnet ska byta skola och då den nya skolan inte beviljar ett nytt skolkort. Bistånd till SL-tilläggskort kan beviljas för ungdomar som studerar på grundskolenivå och som deltar i aktiviteter långt från hemmet om aktiviteterna har betydelse för deras utveckling och särskilda behov.

Bistånd till SL-kort för gymnasieungdomar ska inte beviljas eftersom gymnasieelever i ungdomsgymnasiet erbjuds SL-kort från skolan. Gymnasieungdomar i familjer med låga inkomster ska uppmanas att ansöka om extra tillägg till studiebidraget.

Skulder

Bistånd till skulder som avbetalning på studielån eller banklån, kontokortskulder, privata skulder, etc. samt böter och underhållstöd beviljas i normalfallet inte. Undantag kan göras om lån tagits för att undanröja en akut situation och där den sökande annars skulle ha beviljats bistånd. Om sökanden p.g.a. skulder har dålig kontroll över sin ekonomi ska han eller hon erbjudas hjälp av budget- och skuldrådgivare.

Undantag kan t ex göras för hyresskuld⁹ i följande fall:

- Skuld som uppstått under tid då sökanden av godtagbara skäl inte haft egna inkomster som räckt till hyra.
- Om ansökan hade gjorts när hyresskulden uppkom hade han eller hon haft rätt till bistånd.
- Då de sociala konsekvenserna för barnen i en familj skulle bli för stora vid eventuell avhysning. Det ska särskilt uppmärksammas om hyress-

⁹ Vid hyresskuld upp till 3 månader utan beloppsgräns.

kulderna kan vara ett uttryck för omsorgssvikt från föräldrarnas sida och om det därmed finns anledning till oro för barnens hälsa och utveckling.

- För gamla och sjuka där alternativt boende inte går att ordna.
- Om särskilda sociala och/eller medicinska skäl finns.

För att undvika upprepning ska hushåll som beviljats bistånd till hyresskuld vid behov följas upp. I samband med reglering av en hyresskuld görs en uppföljning genom en serie samtal. Vid dessa samtal ges personen/familjen ekonomisk rådgivning. I vissa fall finns det behov av insatser från andra enheter eller myndigheter t ex vård- och omsorgsförvaltningen, överförmyndaren.

Undantag kan också göras för bistånd till skuld för hushållsel och telefon i de fall där avstängning medför alltför stora sociala konsekvenser för hushållet. Även i detta sammanhang ska barnets situation uppmärksammas särskilt.

Skuld för avgift för förskoleverksamhet behandlas normalt som andra skulder. Den sökande har möjlighet att göra upp en avbetalningsplan med barn- och ungdomsförvaltningen. Om barnet på grund av sociala skäl har behov av att delta i förskoleverksamhet får barnet enligt skollagen inte sägas upp.

Om utbetalning av beviljad ersättning från Försäkringskassan eller Pensionsmyndigheten minskats på grund av att den ersättningsberättigade sedan tidigare har en skuld till dem, kan sökande meddela myndigheten att avdrag inte ska göras.¹⁰ Hela ersättningen betalas då ut till den sökande. Om sökanden väljer att fortsätta betala av på skulden genom att inte ta ut hela ersättningen, beviljas inte bistånd till den del som sökanden valt att inte ta ut.

Spädbarnsutrustning

Den som en längre tid, minst 6 månader, haft försörjningsstöd eller inkomster i nivå med normen kan beviljas bistånd till del av eller full grundutrustning för spädbarn. Biståndet prövas utifrån det faktiska behovet och sökandens egna möjligheter att tillgodose behovet, exempelvis genom arv från större syskon eller lån av utrustning från anhöriga. Bistånd till hel spädbarnsutrustning beviljas med maximalt 11 % av basbeloppet och innefattar t ex en grunduppsättning kläder, säng med sängutrustning och begagnad barnvagn. Kostnaden för barnvagn beräknas utgöra ungefär halva beloppet och kostnad för säng med utrustning ca en fjärdedel.

¹⁰ 108 kap 22 § Socialförsäkringsbalken (SFB) och Försäkringskassans vägledning 2005:2, Version 10 s. 38.

Bistånd till begagnad sittvagn kan beviljas om behovet inte kan tillgodoses genom försäljning av befintlig liggvagn.

Tandvård

Akut tandvård

Bistånd till akut tandvård kan beviljas vid svåra smärttillstånd eller tillstånd som medför betydande obehag (t ex tappad fyllning, fraktur på tand, värk, infektiösa tillstånd och traumaskador). Detta är behandling som oftast måste utföras omedelbart. Den får utföras utan kostnadsförslag i de fall ett sådant inte kan inväntas.

Det ska av tandvårdsräkning eller genom kontakt med behandlande tandläkare framgå att behovet av behandling var akut. Det bör uppmärksammas att det faktum att det står "akut besök" på räkningen inte i sig innebär att behovet av behandling var akut.

Nödvändig tandvård

Bistånd till nödvändig tandvård kan beviljas personer som under minst 1 år har haft försörjningsstöd eller inkomster i nivå med normen och som inte inom rimlig tid förväntas öka sina inkomster.

Med nödvändig tandvård menas åtgärder som enligt tandläkarens bedömning är nödvändig för att den enskilde ska:

- Uppnå godtagbar tuggförmåga.
- Förhindra väsentligt försämrad tandstatus.

Förutom rent medicinska aspekter bör socialnämnden beakta de sociala konsekvenser som kan uppstå vid utebliven tandvård.

Sökande som har egen inkomst över försörjningsstödsnivå ska i första hand hänvisas till avbetalning hos tandläkaren eller om möjlighet finns betala per ingrepp. Om kostnad och omfattning är skäligt kan dock bistånd beviljas till den del av kostnaden som överstiger vad sökanden själv kan betala med sitt normöverskott under 6 månader.

Vid ansökan om bistånd till nödvändig tandvård skall normalt ett specificerat kostnadsförslag föreligga innan behandlingen påbörjas. Förslaget bör innehålla:

- planerad behandling
- behandlingsperiod
- kostnad, total resp. patientavgift
- om protetik ersättning (kronor/broar/proteser) planeras skall uppgift lämnas om vilka tänder det gäller.

Råder tveksamhet utifrån det skriftliga kostnadsförslaget bör kontakt tas med behandlande tandläkare för en eventuell konsekvensutredning av uppskjuten eller utebliven behandling och om andra alternativ finns.

Kostnaden för tandläkarens undersökning i samband med kostnadsförslaget ska inkluderas i biståndet men inte kostnad för uteblivande från besök. Följande ska beaktas vid ansökan om bistånd till tandvård:

- Omfattningen av tandvården och kostnaden ska jämföras med vad en låginkomsttagare har råd att kosta på sig.
- Folktandvårdens prislista för de åtgärder som debiteras ska vara vägledande.
- Tandvården ska utföras av tandläkare som är uppförd på försäkringskassans förteckning.
- *Kostnadsförslag ska införas och innefatta kopia på eventuellt beslut på förhandsprövning av försäkringskassan.*
- Oberoende tandläkare ska konsulteras vid ansökningar om dyrare eller mer omfattande tandvård. Om förvaltningen inte har avtal med egen konsulttandläkare kan den sökande t.ex. uppmanas att på förvaltningens bekostnad skaffa kostnadsförslag från Folktandvården för jämförelse.
- En individuell bedömning ska även göras av den enskildes förmåga att sköta sin tandhygien, exempelvis i samband med missbruk.

Avgift för narkos eller annan motsvarande smärtlindring kan ingå i tandvårdskostnaden för personer med extrem tandvårdsrädsla. Denna ska vara styrkt med läkarintyg eller med resultatet av ett psykometriskt test som utvisar att en person uppfyller kriterierna för extrem tandvårdsrädsla. Det ska även vara styrkt att personen inte kan tillgodogöra sig landstingets terapi-program för behandling av tandvårdsrädsla inom ramen för den öppna hälso- och sjukvårdens avgiftsregler och högkostnadsskydd.

Exempel på behandlingar som normalt ej är att betrakta som nödvändig tandvård:

- estetisk tandvård
- utbyte av fyllningar/kronor
- attachmentförankrade delproteser
- blekning av tänder
- implantatbehandling
- porslins- och guldinläggsterapi
- kron- och broterapi bakom hörntänder

Tandvård som utförts före framställan betraktas som en skuld. *Se avsnitt Skulder.*

Tekniska hjälpmedel

Bistånd beviljas efter sedvanlig ekonomisk prövning till egenavgiften för läkarföreskrivna hjälpmedel som t.ex. hörapparat, batterier, etc., om behovet inte kan tillgodoses via landstinget eller försäkringskassan.

Tvättmaskin

Bistånd till inköp av tvättmaskin kan beviljas om det finns ett fysiskt eller psykiskt funktionshinder (styrkt med läkarintyg) som gör det omöjligt att använda fastighetens tvättstuga. Bistånd kan även beviljas till personer som av medicinska skäl har ett behov av att tvätta mycket mer än normalt. Behovet ska styrkas med läkarintyg. En förutsättning för biståndet är att behovet inte kan tillgodoses genom exempelvis handikappersättning, annan boende i hushållet eller genom hjälp i hemmet. Om behov av tvättmaskin uppstår p.g.a. att fastigheten saknar tvättstuga ska sökanden i första hand hänvisas till värden, hyresgästföreningen eller hyresnämnden.

Olika grupperns rätt till försörjningsstöd

I detta avsnitt framgår hur kommunen handlägger ärenden för vissa typer av sökanden.

Fritidsaktiviteter för barn i ekonomiskt utsatta familjer

I syfte att förbättra möjligheterna för barn i ekonomiskt utsatta familjer att delta i organiserade fritidsaktiviteter i samma utsträckning som andra barn så finns möjlighet, utifrån barnets ålder, till ersättning i form av s.k. fritidspeng eller riktat ekonomiskt bistånd. Barnets fritidsaktiviteter ska vara regelbundna och ledarledda samt främja ett aktivt deltagande i samhällets gemenskap. Det är viktigt att handläggaren informerar om möjligheten att ansöka om detta. Både avslag på ansökan om ersättning eller riktat ekonomiskt bistånd kan överklagas.

Fritidspeng för barn i årskurs 4-9

Hushåll med barn i årskurs 4–9 har, enligt 4 kapitlet 1 a § SoL, rätt till ersättning från socialnämnden för kostnader för barnets deltagande i fritidsaktiviteter (fritidspeng).

Hushållet ska vid ansökan ha försörjningsstöd och ha haft detta under minst sex månader den senaste tolv månadersperioden. Om barnet bor varaktigt växelvis i ett annat hushåll och båda hushållen uppfyller kraven, har respektive hushåll var för sig rätt till hälften av det belopp som fritidspengen högst får uppgå till.

Fritidspengen uppgår till 3000 kronor per barn och år. Fritidspengen får inte påverka beräkningen av försörjningsstödet.

Riktat ekonomiskt bistånd till övriga barn (ej årskurs 4-9)

Till de barn som ej omfattas av fritidspeng, kan ett riktat ekonomiskt bistånd beviljas enligt 4 kap 1 § SoL. Hushållet ska vid ansökan ha försörjningsstöd och ha haft detta under minst sex månader den senaste tolv månadersperioden (behöver ej vara sammanhängande). Det riktade ekonomiska biståndet uppgår till 3000 kronor per barn och år. Biståndet får inte påverka beräkningen av försörjningsstödet.

Bostadslösa

Personer som saknar boende informeras om att de i första hand själva måste försöka hitta boende. Har personen varit inneboende hos släkt eller vänner och det uppstått konflikter eller dylikt så hänvisas personen att i första hand försöka lösa detta och ges en tid inom två veckor för att diskutera sin situation. Vid dessa besök är det bra om även släktingen/vännen är med så att sö-

kanden kan få stöd i att lösa sin situation/konflikt. Familjerådslag kan även erbjudas för att hitta en hållbar lösning på boendesituationen. Om en person trots detta inte lyckas lösa sin boendesituation kan bistånd till tex. vandrarhem beviljas under utredningstiden. När sökanden saknar boende ställs krav på att personen söker boende och arbete i hela landet. En individuell bedömning utifrån personers förmåga och barnens situation ska alltid göras. För barn kan det många gånger vara viktigare att få ett tryggt boende i en ny kommun än att vara placerade på tillfälliga boenden.

Arbetssökande

Vid den första kontakten görs en bedömning om personen är arbetsför. I så fall informeras personen om att man måste stå till arbetsmarknadens förfogande för att beviljas bistånd.

Om personen har blivit arbetslös på grund av att denne har sagt upp sig själv är huvudprincipen att försörjningsstöd inte ska kompensera för den avstängning från arbetslöshetsersättning som detta medför. Om den arbetssökande i övrigt uppfyller förutsättningarna är denne berättigad till försörjningsstöd först från den dag rätten till arbetslöshetsersättning inträder. Om den sökande har haft synnerliga skäl för att säga upp sig ska denne alltid uppmanas att i första hand försöka få avstängningen från arbetslöshetsersättning hävd. En bedömning ska alltid göras i det enskilda fallet.

Den som är arbetssökande och bedöms som arbetsför ska stå till arbetsmarknadens förfogande och söka arbete aktivt. Krav ska ställas på att personen ska vara anmäld på arbetsförmedlingen och söka vilket arbete som helst som han eller hon anses kunna klara av. Det kan även gälla tillfälliga och mindre kvalificerade arbeten som den sökande omgående ska kunna ta. Socialtjänsten bör uppmana till och underlätta för flytt till arbete. Med utgångspunkt i barnets bästa och utifrån kunskapen om att barn med yrkesarbetande föräldrar har bättre förutsättningar i sina liv än barn i bidragstagande familjer, kan det även vara motiverat att även barnfamiljer flyttar för att föräldrarna ska kunna långsiktigt försörja sig genom arbete. Arbetets varaktighet och omfattning måste då övervägas, liksom konsekvenserna av en flytt för eventuella övriga familjemedlemmar.

Den som är arbetssökande och söker ekonomiskt bistånd ska erbjudas stöd i sitt arbetssökande genom strukturerade insatser från socialtjänsten för att öka möjligheten till självförsörjning. En utredning för att klargöra förutsättningarna för självförsörjning ska göras. För att nå ett gott resultat för den enskilde är det viktigt att krav kombineras med aktiva och stödjande insatser. I arbetet ska stöd- och motivationssamtal ingå där den arbetssökande även har ett ansvar att visa hur arbete söks.

Om den enskilde inte bedöms uppfylla kraven att stå till arbetsmarknadens förfogande, t ex genom att inte söka arbete eller genom att inte delta i exempelvis arbetspraktik eller arbetssökarverksamhet, påverkar detta rätten till ekonomiskt bistånd för hela hushållet. Den som studerar på SFI betraktas som arbetssökande. Svenskstudierna är en av flera möjliga insatser för att öka den enskildes möjligheter till anställning. *Krav på motprestationer ska ställas som för arbetssökande i övrigt och den sökande ska när som helst vara beredd att avbryta sina studier för att påbörja erbjudet arbete.* Undantag kan göras om personen genom att slutföra en kortare utbildning förbättrar möjligheten till framtida självförsörjning.

För rätt till ekonomiskt bistånd kan ställas krav på deltagande i praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet som kommunen tillhandahåller.¹¹ Kravet och den kompetenshöjande insatsen ska vara tidsbegränsad och utformas i samråd med den enskilde. Dessa beslut går inte att överklaga med förvaltningsbesvär. Om den enskilde utan godtagbart skäl avböjer kompetenshöjande verksamhet eller uteblir från verksamheten kan försörjningsstöd avslås eller sättas ned.¹² Ett sådant beslut kan överklagas genom förvaltningsbesvär.

Enligt avtal med staten om övertagande av ansvaret för unga arbetssökande ska kommunen anordna sysselsättning för ungdomar t o m 24 år som varit arbetslös max 90 dagar.

Jobbstimulans

Om en enskild uppfyller vissa villkor innebär den särskilda beräkningsregeln i 4 kap. 1 b § SoL att 25 procent av nettoinkomsten av anställning inte ska beaktas vid prövningen av rätten till ekonomiskt bistånd. Jobbstimulansen är personlig och gäller inte för hushållet som helhet.

Ett villkor för jobbstimulans är att den enskilde har fått försörjningsstöd under en sammanhängande period av sex månader. Jobbstimulansen gäller då under 24 sammanhängande månader oavsett om den enskilde är självförsörjande under någon del av tiden, eller om den enskilde flyttar till en annan kommun.

Om en enskild efter tvåårsperioden åter får försörjningsstöd under sex sammanhängande månader är han eller hon åter kvalificerad för jobbstimulans. Det finns ingen gräns för hur många gånger en person kan få jobbstimulans. Om den enskilde sparar av inkomsten under perioden med jobbsti-

¹¹ 4 kap 4 § SoL

¹² 4 kap 5 § SoL

mulans ska det inte påverka rätten till ekonomiskt bistånd, efter perioden med jobbstimulans får en sedvanlig prövning göras i varje enskilt fall.

Personer som är aktuella för etableringsersättning

Ekonomiskt bistånd (s k glappetersättning) kan beviljas till personer som beviljats permanent uppehållstillstånd och väntar på utbetalning av etableringsersättning från arbetsförmedlingen.

Arbetssökande med otillräcklig föräldrapenning

Barnet ska omgående anmälas till barnomsorgskön och bekräftelse på platsansökan ska visas upp. Så snart det är praktiskt möjligt ska den hemmavarande föräldern ställa sig till arbetsmarknadens förfogande. Detta innebär att när barnomsorgsplatser erbjuds ska den accepteras. För tid efter det att barnomsorgsplatser erhållits finns ingen rätt att vara föräldraledig viss tid. Lagen om föräldraledighet reglerar endast förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare.

Arbetssökande med otillräcklig A-kassa eller Alfakassa

Personer som har ersättning från A-kassa eller Alfakassa riskerar att förlora denna ersättning om de deltar i kommunal aktivering. Det är olika regler som gäller beroende på vilken a-kassa personen tillhör. Den sökande måste ha fått ett godkännande från sin kassa för att kunna delta i verksamhet som anordnas av kommunen. Detta ska styrkas med ett intyg. Om krav ställs på dessa personer att delta i aktiviteter utan godkännande från kassan så kan behovet av försörjningsstöd öka.

Arbetssökande med sociala och medicinska problem

Personer med missbruksproblematik, psykisk ohälsa eller sjukdom har i regel betydande resurser även då det finns problem av något slag. Dessa personer har dock ofta behov av insatser från andra enheter inom socialtjänsten eller från landstinget. För att vara berättigad till försörjningsstöd ska den enskilde medverka i planering i syfte att bli arbetsför eller medverka till att få annan ersättning ur det generella socialförsäkringssystemet. *Se avsnittet*

Personer med psykisk ohälsa.

Personer som är sjukskrivna

För att arbetsoförmåga vid sjukdom ska godkännas ska en person ha ett läkarutlåtande som styrker oförmåga att arbeta eller delta i arbetssökaraktiviteter, helt eller delvis. Det är inte sjukdomen i sig som bedöms, utan arbetsförmågan. Arbetssökande som är sjuka ska, om det utifrån medicinsk utredning bedöms lämpligt, erbjudas rehabiliterande insatser. Detta ska ske i samverkan med arbetsförmedling, vårdcentral, psykiatrimottagning och försäkringskassa.

Försäkringskassan kan byta ut personens sjukpenning mot sjukersättning eller aktivitetsersättning när de bedömer att en persons arbetsförmåga är nedsatt med minst en fjärdedel. För att en person ska få sjukersättning krävs att arbetsförmågan är stadigvarande nedsatt, det vill säga för all överskådlig framtid. För att en person (19-29 år) ska få aktivitetsersättning gäller att arbetsförmågan ska vara nedsatt under minst ett år på grund av sjukdom eller annan nedsättning av den fysiska eller psykiska prestationsförmågan.

För att vara berättigad till försörjningsstöd ska personen medverka till behandling och rehabilitering i syfte att bli arbetsför. För arbetssökande som är sjukskrivna på deltid ska alltid göras en bedömning om de ska delta i arbets-sökarverksamhet i förhållande till sjukskrivningens omfattning.

Personer med missbruksproblem

De allmänna reglerna om möjligheten att ställa krav på biståndssökande kan inte i samma utsträckning användas för personer som har en missbruksproblematik. Socialtjänsten kan inte ställa krav på att en person med allvarligt missbruksproblem ska följa en viss behandlingsplan för att vara biståndsberättigad. Däremot kan det för rätten till försörjningsstöd ställas krav på att en person, som visserligen har pågående missbruk men som inte visar att de av medicinska skäl är arbetsoförmögna, deltar i arbetssökarverksamhet. Vägrar dessa personer helt eller i stor utsträckning att medverka i socialtjänstens arbete för att utarbeta en arbetsplan eller att göra en utredning så kan detta dock utgöra grund för att reducera biståndet.

Krav på deltagande i praktik eller arbetsträning enligt 4 kap 4 § SoL kan tillämpas på personer med lindrigare missbruksproblem, men ska inte ersätta vård och behandling för missbruk. Deltagandet kan dock vara förebyggande vid begynnande missbruk eller utgöra komplement till andra insatser mot missbruket. De krav som ställs ska vara relevanta och sakligt grundade på behov av kompetensutveckling.

När det gäller personer med påvisbart pågående missbruk kan försörjningsstödet reduceras om det är uppenbart att biståndet inte används till avsett ändamål.

Personer med psykisk ohälsa

När det gäller personer med svår psykisk ohälsa och beteendemässiga störningar måste socialtjänsten först utreda de grundläggande problemen för att kunna ta ställning till hur socialtjänsten på bästa sätt kan stärka den enskildes framtida försörjningsförmåga. I arbetet med personer med svår psykisk ohälsa är det oftast nödvändigt att samverka med andra enheter inom förvaltningen och med landstinget. Ibland saknar dessa personer sjukdomsin-

sikt och man kan behöva en längre tids motivationsarbete för att få personen att gå med på att söka kontakt med sjukvården. Liksom vad gäller personer med lindriga missbruksproblem kan socialtjänsten på personer med lindrigare psykiska problem ställa krav på deltagande i praktik eller arbetsträning enligt 4 kap 4 § SoL. Detta ska inte ersätta vård och behandling, men insatserna kan vara ett komplement eller ett led i rehabilitering. De krav som ställs ska vara relevanta och sakligt grundade på behov av kompetensutveckling.

Studierande

Vuxenstudierande

Utgångspunkten är att vuxenstudierande inte står till arbetsmarknadens förfogande och därför inte är berättigade till försörjningsstöd. En individuell prövning ska dock alltid göras om studierna kommer leda till att förbättra personens möjlighet till anställning eller inte. Krav kan samtidigt ställas att personen i slutet av studierna ska stå till arbetsmarknadens förfogande och delta i kompetenshöjande åtgärder. *För SFI studierande, se avsnittet Arbetsökande.*

Vuxenutbildning ska finansieras genom det statliga studiemedelssystemet eller med aktivitetsstöd via arbetsförmedlingen. Försörjningsstöd ska som huvudregel inte beviljas som studiefinansiering. Detta då det primära målet är självförsörjning genom arbete. Det snabbaste sättet till egen försörjning innebär ibland att individen får välja bort en önskad insats till förmån för ett enkelt arbete. Försörjningsstöd ska inte beviljas vid annat än korta tidsbegränsade kurser inom ramen för de insatser som erbjuds arbetsökande, där den sökande samtidigt söker arbete. Den sökande ska när som helst vara beredd att avbryta kursen för att påbörja erbjudet arbete.

Om en person efter individuell behovsprövning, beviljas ekonomiskt stöd av socialtjänsten för vuxenstudier ska denne ändå alltid söka studiemedel.

Kurslitteratur

Om ekonomiskt bistånd ges av socialtjänsten för studier ingår även rimlig kostnad för böcker och annat studiematerial i biståndet. Möjligheten att inköpa begagnade läromedel ska undersökas och utgångspunkten ska vara vad studierande i allmänhet har möjlighet att bekosta.

Person som studerar på högskola

Ekonomiskt bistånd beviljas normalt inte under pågående studier. Undantag kan göras för en akut nödsituation, då reducerat försörjningsstöd kan beviljas. Har den studierande familj och barn och när det är olämpligt att avbryta studierna under pågående termin kan försörjningsstöd beviljas som komplet-

tering till studiemedel. Den studerandes månadsinkomst räknas ut genom att beviljat studiemedelsbelopp fördelas på det antal studiemånader som terminen omfattar enligt studiemedelsbeslutet.

Studerande under studieuppehåll

För att ha rätt till ekonomiskt bistånd ska studerande kunna visa att de aktivt och i god tid före terminens slut sökt feriearbete. Socialtjänsten ska begära att studerande som under studieuppehåll behöver försörjningsstöd ska delta i anvisad praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet.

Studiemedlen ska täcka levnadsomkostnaderna under terminerna t.o.m. den dag terminen slutar enligt studiemedelsbeslutet. Först därefter inträder rätt till försörjningsstöd. Högskolestuderande har inget uppehåll mellan hösttermin och vårtermin och beviljas därför inte försörjningsstöd för studieuppehåll då. För övriga studerande kan reducerat försörjningsstöd till matpengar beviljas för studieuppehållet över jul och nyår.

Vid studieuppehåll över sommaren ska försörjningsstödet vara reducerat för de första 30 dagarna. I det reducerade försörjningsstödet ingår matpengar, arbetsresor och eventuell hyra som förfaller till betalning under perioden. Motivet till reduceringen är att biståndet ska anses tillfälligt i avvaktan på lön från feriearbete samt att en månad normalt är den tid man får vänta på inkomst. Om behov kvarstår efter de första 30 dagarna beviljas fullt försörjningsstöd. Inkomster från extraarbete som utbetalas under månaden innan studierna avslutas ska räknas som inkomst inför uträkning av behovet första biståndsmånaden. Den som väntar inkomst av arbete eller arbetslöshetsersättning ska beviljas försörjningsstöd mot återbetalning enligt 9 kap. 2 § socialtjänstlagen.

Ungdomar under 21 år som går i skolan

Föräldrarna har enligt föräldrabalken försörjningsskyldighet för ungdomar som går i skolan till dess den unge fyller 21 år. Till skolgång räknas studier i grundskolan eller gymnasieskolan och annan jämförlig grundutbildning. För ungdom som fyllt 18 år är föräldrarna underhållsskyldiga bara om den unge går i skolan. Gör den unge ett uppehåll i sin skolgång är föräldrarna inte underhållsskyldiga under uppehållet men underhållsskyldigheten träder in igen om och när barnet återupptar skolgången. Ferier och tid då barnet på grund av sjukdom är förhindrad att delta i utbildningen anses i praxis utgöra tid då skolgång pågår.

Underhållsskyldigheten upphör alltså inte under sommarlovet mellan två årskurser i gymnasieskolan. Hemmavarande barns och skolungdomars (under 21 år) inkomster av eget arbete ska inte beaktas vid bedömningen av rät-

ten till bistånd. Till skolgång räknas studier i grundskolan eller gymnasieskolan eller annan jämförlig grundutbildning. Inkomster får dock beaktas vid tillämpning till den del de överstiger ett prisbasbelopp per kalenderår. Om barn har inkomster i form av t ex barnpension eller inkomst av kapital (ränta, avkastning), ska de avräknas mot hela familjens behov av bistånd. Barn får dock alltid ha sparkapital på 15 % av basbeloppet.

Om föräldrarna till en skolungdom inte fullgör sin underhållsskyldighet och om socialnämnden inte kan förmå dem till det, kan nämnden i undantagsfall ge ekonomiskt bistånd direkt till ungdomen.

Om en skolungdom på egen hand ansöker om ekonomiskt bistånd bör nämnden vid behovsbedömningen överväga att bortse från föräldrarnas underhållsskyldighet i de fall skolungdomen är utsatt för våld eller andra övergrepp av närstående, har bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående vuxna har särskilda behov, t ex där utredningsenheten har beviljat placering i träningslägenhet.

Personer 65 år och äldre

Personer som är 65 år och äldre som ansöker om försörjningsstöd ska hänvisas till Pensionsmyndigheten för att ansöka om äldreförsörjningsstöd i stället. Om försörjningsstöd beviljas i avvaktan på beslut hos Pensionsmyndigheten ska det återsökas.

Företagare eller personer med fria yrken

Ekonomiskt bistånd beviljas i undantagsfall till person som är egen företagare. Aktiebolag, vissa handelsbolag och enskilda firmor representerar i de flesta fall en realiserbar tillgång. I de fall företaget inte representerar en tillgång ska den sökande, för att bli berättigad till ekonomiskt bistånd, uppmanas att avregistrera firman hos Bolagsverket och ställa sig till arbetsmarknadens förfogande genom skriva in sig på arbetsförmedlingen.

När den sökande har ett kortvarigt behov av bistånd (tre månader) som t ex vid sjukdom kan firman lämnas kvar då den kan förväntas ge inkomster när arbetet återupptas.

Sökande med fria yrken såsom exempelvis konstnärer, författare, artister, och frilansarbetare har ofta F-skattsedel eftersom detta är ett krav från deras uppdragsgivare. Deras ansökan om försörjningsstöd eller annat ekonomiskt bistånd ska prövas på samma sätt som för andra hel- eller deltidsarbetslösa och samma krav på motprestationer ska ställas.

Inskrivna för kriminalvård eller rättspsykiatrisk vård

För personer inskrivna inom kriminalvården ska kriminalvårdsmyndigheten svara för alla kostnader under verkställighetstiden med undantag för den enskildes kostnader i form av hyra och uppehälle under frigivningspermision.¹³ För hyra och andra kostnader förknippade med eventuell bostad gäller i vissa fall särskilda regler som beskrivs nedan.

Sökandens möjlighet till inkomst från arbete inom kriminalvårdsanstalten ska utredas innan ekonomiskt bistånd beviljas. Personer som är häktade, inklusive de som genomgår rättspsykiatrisk undersökning, får häktesbidrag från kriminalvården och ska inte beviljas fickpengar. Personer som dömts till fängelsestraff har i princip rätt att omgående påbörja verkställigheten. Vid ansökan om försörjningsstöd i avvaktan fängelsestraff kan behovet tillgodoses genom att den sökande inställer sig hos kriminalvården. I samband med avslutning av kriminalvård ligger ansvaret för bistånd på folkbokföringskommunen.¹⁴

Den som genomgår rättspsykiatrisk vård eller är omhändertagen enligt smittskyddslagen har rätt till ekonomiskt bistånd på samma villkor som personer inskrivna för vård inom socialtjänsten. Observera att dömda till rättspsykiatrisk vård har kvar rätten till sjukpenning, pension, bostadsbidrag, etc.

Boendekostnad

Häktade och personer som avtjänar en faktisk strafftid på högst sex månader kan beviljas ekonomiskt bistånd till den faktiska boendekostnaden under häktningstiden respektive strafftiden, om de annars riskerar att bli bostadslösa.

Socialnämnden rekommenderar den enskilde som avtjänar ett straff att hyra ut sin bostad i andra hand, om hyresvärden ger sitt samtycke och det är lämpligt. Socialnämnden kan bevilja ekonomiskt bistånd till boendekostnad i avvaktan på andrahanduthyrning.

Kontraktsvård

Kontraktsvård är ett alternativ till fängelse som innebär att den dömda får genomgå missbruksbehandling där kriminalvården och socialtjänsten (vuxenheten) upprättar en gemensam behandlingsplan.

¹³ Även synundersökning, glasögon samt akut- och grundläggande tandvård

¹⁴ 2 a kap 5 § SoL

Om behandlingen sker i öppenvård bekostar kriminalvården enbart den behandling och kontroll som följer av behandlingsplanen. Klientens behov av försörjningsstöd ska prövas av socialtjänsten.

Samhällstjänst

Samhällstjänst är en dom till skyddstillsyn med föreskrift att utföra oavlönat arbete hos t ex ideella föreningar och är ett alternativ till fängelse. Samhällstjänsten ska utföras under den dömdes fritid, t ex kvällar eller veckoslut, under kontroll av frivårdsmyndigheten. Den dömda kan behålla sitt ordinarie arbete eller studier eller vara aktivt arbetssökande. Det faktum att en person är dömd till samhällstjänst ska därför inte påverka socialtjänstens krav på att personen ska stå till arbetsmarknadens förfogande på heltid och t.ex. delta i praktik.

Inskrivna för vård eller behandling inom socialtjänsten

Personer som beviljas heldygnsvård eller behandling är berättigade till ekonomiskt bistånd på samma villkor som andra. Biståndet ska reduceras för kostnader den sökande inte har under vårdperioden. När en person är placerad på HVB prövar placerande enhet behovet av bistånd till hälsa, hygien, fritidsaktiviteter, kläder och telefon. *Se vidare avsnittet Försörjningsstöd vid vistelse på institution.*

Utländska medborgare

Den som är bosatt i Sverige eller har kommit hit för att bosätta sig och vistas här lagligt har rätt till bistånd. I övrigt gäller att utländska medborgare utan uppehållsrätt eller uppehållstillstånd/arbetstillstånd inte har rätt till bistånd annat än i akuta nödsituationer.¹⁵

En utländsk medborgare, med undantag från vissa EU-medborgare och deras anhöriga, får inte uppehålla sig i Sverige mer än tre månader från inresan utan att ha uppehållstillstånd. Utländska medborgare med viseringsplikt ska ha uppehållstillstånd eller visum redan vid inresa. Om en svensk medborgare gifter sig med en medborgare från annat EU-land eller annat utomnordiskt land, ska denne ha sökt och beviljats uppehållstillstånd i Sverige innan inresa i landet. Detta krävs dock inte om medborgaren från annat EU-land själv uppfyller kriterierna för att ha uppehållsrätt genom t.ex. en anställning i Sverige, se avsnitt nedan.

¹⁵ jfr SOU 2005:34 s.13 f.).

Med uppehållstillstånd

Utländska medborgare med uppehålls- och arbetstillstånd i Sverige och som vistas här har samma rätt till bistånd som svenska medborgare. Om personen söker ekonomiskt bistånd ska detta beslut visas upp.

Utländska medborgare med uppehållstillstånd endast för besök ska bedömas på samma sätt som utländska medborgare som befinner sig tillfälligt i landet. Studenter ska inte beviljas ekonomiskt bistånd annat än i en akut situation. Uppehållstillståndet har beviljats under förutsättningen att försörjningen är tryggad under vistelsen i landet.

Utan uppehållstillstånd

Utländska medborgare som tillfälligt vistas i Sverige, t.ex. turister, affärsresande och säsongarbetare ska vid ekonomiska problem i första hand hänvisas till det egna landets ambassad eller konsulat. I princip finns rätt till ekonomiskt bistånd i en nödsituation och kommunen är skyldig att pröva biståndsbehovet i de fall behovet inte kan tillgodoses på annat sätt *t ex genom matpengar och/eller en biljett hem*.

Asylsökande och övriga personer som sökt uppehållstillstånd

Asylsökande ska alltid hänvisas till Migrationsverket som beviljar bistånd i form av dagersättning enligt lag om mottagande av asylsökande m.fl. (LMA). Detta gäller oavsett om den asylsökande vistas på förläggning eller hos släkting i kommunen.

De personer som har fått uppehållstillstånd som flykting eller av flyktingliknande skäl efter den 1 december 2010 har rätt till särskilt stöd¹⁶ genom Arbetsförmedlingen som upprättar en etableringsplan. Planen innehåller aktiviteter som ska stödja individen att så snabbt som möjligt få ett arbete och lära sig svenska. Under tiden man deltar i aktiviteterna utbetalas etableringsersättning. För att kunna medverka i etableringsplanen ställs inga krav från Arbetsförmedlingens sida om att boendet ska vara ordnat. En förutsättning för att ingå i etableringsinsatserna är att sysselsättningsförmåga finns med minst en fjärdedel. Vid 100 procents arbetsförmåga hänvisas flyktingen till socialtjänsten för sitt uppehälle.

Kommunen ansvarar för ”övriga som sökt uppehållstillstånd” i Sverige och omfattas av 1 § punkt 3 i lag om mottagande av asylsökande m.fl. (LMA), d.v.s. ”har ansökt om uppehållstillstånd i Sverige och av särskilda skäl medgetts rätt att vistas här medan ansökan prövas” *t ex på grund av anknytning*.

¹⁶ Lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare

Det är Migrationsverket som beslutar om detta och beslutet ska visas upp av den sökande. *Dessa personer beviljas dagersättning enligt LMA och det utbetalas av kommunen. Detta gäller även vid en nyansökan om uppehållstillstånd på annan grund efter ett tillfälligt uppehållstillstånd. Asylsökande som fått ett avslagsbeslut omfattas av LMA.*

Dagersättningen ska täcka kostnader för livsmedel, kläder och skor, fritidsaktiviteter, hygienartiklar och andra förbrukningsvaror. Dagersättningen ska även täcka utgifter för hälso- och sjukvård, tandvård samt läkemedel. Om särskilt angelägna behov uppstår kan *särskilt bidrag* lämnas för kostnader för vinterkläder, glasögon, kosttillskott, handikapputrustning, spädbarnsutrustning och begravningskostnad. Bistånd som kommunen utger enligt LMA ska återsökas från staten. Undantag från ovanstående ska göras för barn under 18 år som bor hos vårdnadshavare med uppehållstillstånd. Dessa ska ges bistånd enligt socialtjänstlagen.

Under den tid Migrationsverket utreder förlängning av ett uppehållstillstånd ska en ansökan om ekonomiskt bistånd prövas enligt SoL.

EU-medborgare

Allmänt

Bestämmelser som reglerar EU-medborgares rätt att vistas i landet, finns i utlänningslagen och utlänningsförordningen. Reglerna omfattar även medborgare från EES-länderna Island, Norge och Liechtenstein. De omfattar dock inte medborgare från Schweiz, för vilka tidigare regler om uppehållstillstånd fortfarande gäller. Reglerna om uppehållsrätt är endast tillämpliga på sådana EU-medborgare som reser till eller uppehåller sig i en annan medlemsstat än den de själva är medborgare i och därigenom utnyttjar den fria rörligheten. Med uppehållsrätt avses en rätt för EU-medborgare och deras familjemedlemmar att vistas i Sverige mer än tre månader utan uppehållstillstånd under vissa förutsättningar. EU-medborgaren har uppehållsrätt om personen

- är arbetstagare eller egen företagare i Sverige
- har kommit till Sverige för att söka arbete och har en verklig möjlighet att få en anställning
- är inskriven som studerande vid en erkänd utbildningsanstalt i Sverige och enligt en försäkran om detta har tillräckliga tillgångar för sin och sina familjemedlemmars försörjning samt har en heltäckande sjukförsäkring för sig och sina familjemedlemmar som gäller i Sverige
- har tillräckliga tillgångar för sin och sina familjemedlemmars försörjning och har en heltäckande sjukförsäkring för sig och familjemedlemmarna som gäller i Sverige.

Familjemedlemmar

Med familjemedlem avses make/maka eller sambo. Med familjemedlem avses vidare släkting i rakt nedstigande led till EU-medborgare eller till hans eller hennes make eller sambo, om släktingen är under 21 år eller är beroende av dem för sin försörjning. Slutligen avses även släkting i rakt uppstigande led till EU-medborgare eller till hans eller hennes make eller sambo, om släktingen är beroende av personen för sin försörjning. En registrerad partner jämföras med make. Familjemedlemmar behöver inte vara EU-medborgare för att ha uppehållsrätt.

Ibland påverkas barn av socialtjänstens bedömning av föräldrarnas uppehållsrätt och därmed också rätten till bistånd. Även i detta sammanhang gäller kravet att barnets bästa alltid ska beaktas, utredas och redovisas oavsett vad som blir resultatet av socialtjänstens bedömning.

Om en svensk medborgare gifter sig med en medborgare från annat EU-land eller annat utomnordiskt land, ska denne dock ha sökt och beviljats uppehållstillstånd i Sverige innan inresa i landet. Detta krävs dock inte om medborgaren från annat EU-land själv uppfyller kriterierna för att ha uppehållsrätt exempelvis genom en anställning i Sverige. Upphållsrätten finns så länge villkoren är uppfyllda. En EU-medborgare som har vistats lagligt i Sverige utan avbrott under minst fem år har permanent uppehållsrätt.

Yrkesverksamma personer

En EU-medborgare har uppehållsrätt om personen är arbetstagare eller egen företagare i Sverige. Detta förutsätter att en arbetstagare kan visa intyg om anställning eller liknande. En EU-medborgare som är arbetstagare och vistas i Sverige har samma rätt till ekonomiskt bistånd som svenska medborgare.

Arbetsökande

En EU-medborgare har vidare uppehållsrätt om han eller hon är arbetsökande i Sverige med verklig möjlighet att få anställning. Enligt EG-rättslig praxis har den arbetsökande i regel rätt att vistas 6 månader i medlemsstaten för att söka arbete. En EU-medborgare, som lagligen vistas i Sverige vid biståndsbedömningen, ska behandlas på samma sätt som en svensk medborgare under samma förutsättningar. Det är dock osäkert i rättspraxis hur långt kommunens yttersta ansvar sträcker sig när det gäller bistånd som inte är ekonomiskt.

Icke yrkesverksamma personer

Vidare har vissa studerande och personer, t.ex. pensionärer, som har tillgångar för sin och sina familjemedlemmars försörjning och en heltäckande sjukförsäkring uppehållsrätt. En EU-medborgare, som lagligen vistas i Sve-

rige vid biståndsbedömningen, ska behandlas på samma sätt som en svensk medborgare under samma förutsättningar. Kommunen måste göra en individuell prövning om bistånd ska beviljas.

Tillfällig vistelse

EU-medborgare som vistas tillfälligt i Sverige, t.ex. som turister eller affärsresande, och som inte har något arbete i Sverige och inte heller har för avsikt att arbeta, ska vid ekonomiska problem i första hand hänvisas till det egna landets ambassad eller konsulat. I princip finns rätt till ekonomiskt bistånd i en nödsituation och kommunen är skyldig att pröva biståndsbehovet i de fall behovet inte kan tillgodoses på annat sätt. Det yttersta ansvaret kan i det enskilda fallet innebära matpengar samt en biljett hem.

Utredning och beslut gällande EU-medborgare

Följande frågeställningar ska utredas och dokumenteras: Har den sökande uppehållsrätt?

- Om nej:

Sökanden har ej rätt till försörjningsstöd och ett avslagsbeslut ska fattas. Avslagsbeslutet ska innehålla en motivering till varför uppehållsrätt inte kan anses föreligga. Även om rätt till försörjningsstöd inte föreligger finns alltid rätt till bistånd om en akut nödsituation bedöms föreligga.

- Om ja: Likabehandling gäller och nedanstående ska utredas i vanlig ordning gällande den sökande och dennes familj.

Akut nödsituation

Rätt till bistånd finns alltid i akuta nödsituationer. Vid dessa situationer bör särskilt beaktas om det finns barn i familjen. Ett avslag på en ansökan om bistånd får inte leda till att ett barn far illa.